

gemeente Tholen

Programmabegroting 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave ..... - 4 -

Aanbieding ..... - 6 -

Programmaplan ..... - 9 -

Programma 1: Bestuur ..... - 10 -

Tholen als veilige, betrouwbare en dienstbare gemeente voor onze inwoners ..... - 10 -

Opgave 1.1 Bestuur en Burgerparticipatie ..... - 10 -

Opgave 1.2 Dienstverlening ..... - 10 -

Opgave 1.3 Veiligheid ..... - 11 -

Opgave 1.4 Opvang ..... - 14 -

Lasten en baten Programma 1 ..... - 16 -

Programma 2: Samenleving ..... - 17 -

Tholen als leefbare en sociale gemeente om kansrijk op te groeien en vitaal oud te worden ..... - 17 -

Opgave 2.1 Onderwijs ..... - 17 -

Opgave 2.2 Sociale basis ..... - 18 -

Opgave 2.3 Ondersteuning ..... - 20 -

Opgave 2.4 Participatie ..... - 21 -

Lasten en baten Programma 2 ..... - 23 -

Programma 3: Ruimte ..... - 24 -

Tholen als aantrekkelijke, duurzame gemeente om te wonen, werken en recreëren ..... - 24 -

Opgave 3.1 Wonen en Erfgoed ..... - 24 -

Opgave 3.2 Economie ..... - 26 -

Opgave 3.3 Recreatie en Toerisme ..... - 27 -

Opgave 3.4 Openbare ruimte ..... - 28 -

Opgave 3.5 Klimaat, Energie en Milieu ..... - 29 -

Opgave 3.6 Klimaatadaptatie, Groen en Landschapsontwikkeling ..... - 32 -

Lasten en baten Programma 3 ..... - 35 -

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen ..... - 36 -

Lasten en baten programma Algemene dekkingsmiddelen ..... - 36 -

Treasury ..... - 36 -

Lokale heffingen ..... - 37 -

Uitkering gemeentefonds ..... - 37 -

Overzicht Overhead ..... - 39 -

Lasten en baten Programma Overhead ..... - 39 -
Paragrafen ..... - 41 -
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing ..... - 42 -
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen ..... - 50 -
Paragraaf Bedrijfsvoering ..... - 55 -
Paragraaf Openbaarheid ..... - 59 -
Paragraaf Financiering ..... - 60 -
Paragraaf Grondbeleid ..... - 64 -
Paragraaf Verbonden partijen ..... - 68 -
Paragraaf Lokale heffingen ..... - 82 -
Financiële begroting 2027-2030 ..... - 89 -
Overzicht van Baten en Lasten ..... - 90 -
Toelichting op het overzicht van baten en lasten ..... - 92 -
Uiteenzetting financiële positie en toelichting ..... - 96 -
Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld ..... - 102 -
Bijlagen ..... - 104 -
Investeringsplanning 2027 ..... - 105 -
Investeringsplanning 2028 ..... - 106 -
Investeringsplanning 2029 ..... - 107 -
Investeringsplanning 2030 ..... - 108 -
Beleidsindicatoren ..... - 109 -

Aanbieding

Voor u ligt de Programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030. Deze begroting is in meerdere opzichten bijzonder: het is de eerste begroting van deze bestuursperiode én bovendien de eerste sinds het aantreden van de nieuwe griffier en de nieuwe gemeentesecretaris. Deze begroting vormt de verbinding tussen de ambities uit het beleidsprogramma 2026-2030 *'Rust in koers, kracht in doen'* en de uitvoering daarvan in 2027. Het beleidsprogramma bouwt grotendeels voort op de ingezette koers. Daarnaast bevat het een aantal nieuwe accenten die richting geven aan de verdere ontwikkeling van onze gemeente, zoals bijvoorbeeld:

1. de uitvoering van het programma Leefbare Kernen, waarin maatwerk per kern centraal staat;
2. het verder versterken van de sociale basis;
3. het toekomstbestendig maken van het gemeentelijk museumaanbod;
4. de verdere ontwikkeling van het instrumentarium op het terrein van zorg en veiligheid;
5. een actievere regierol op de woningmarkt, met aandacht voor toewijzing en betaalbaarheid;
6. het versterken van de verbinding tussen onderwijs en economie.

- de uitvoering van het programma Leefbare Kernen, waarin maatwerk per kern centraal staat;
- het verder versterken van de sociale basis;
- het toekomstbestendig maken van het gemeentelijk museumaanbod;
- de verdere ontwikkeling van het instrumentarium op het terrein van zorg en veiligheid;
- een actievere regierol op de woningmarkt, met aandacht voor toewijzing en betaalbaarheid;
- het versterken van de verbinding tussen onderwijs en economie.

De uitdagingen waarvoor wij staan zijn omvangrijk en vragen ook de komende jaren om daadkrachtig bestuur. De druk op het sociaal domein blijft onverminderd hoog, de woningbouwopgave vraagt om een versnelling, de Spreidingswet blijft van kracht en ook thema's als leefbaarheid, duurzaamheid en veiligheid vragen om gerichte keuzes en/of middelen. Daarbij opereren wij al jaren in een financieel onzekere omgeving, waarin de ontwikkeling van de structurele rijksmiddelen onvoldoende voorspelbaar is. Desondanks blijven wij samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hard werken aan een toekomstbestendige gemeente. We investeren in een aantrekkelijke leefomgeving, een krachtige sociale basis en passende ondersteuning voor wie dat nodig heeft. Daarbij blijven wij kritisch sturen op de effectiviteit van ons beleid, de kwaliteit van onze dienstverlening en een doelmatige inzet van middelen. Niet alles kan tegelijkertijd en niet iedere ambitie kan direct worden gerealiseerd. Daarom kiezen wij voor een gefaseerde en financieel verantwoorde uitvoering van het beleidsprogramma. Waar nodig benutten wij onze reservepositie om noodzakelijke investeringen mogelijk te maken, zonder daarbij de financiële positie van de gemeente uit het oog te verliezen. Om deze reden zijn nog niet alle nieuwe beleidsaccenten volledig verwerkt. Met de eerste wijziging van deze begroting, die gelijktijdig aan uw raad wordt aangeboden, zetten wij een stap in de verdere uitwerking en financiële vertaling van de ambities.

Om de voortgang van het beleidsprogramma beter te kunnen monitoren is vorig jaar de structuur van de programmabegroting in overleg met uw raad aangepast. Er zijn nog maar drie programma's (Bestuur, Samenleving en Ruimte). Onder deze programma's vindt u de opgaven uit het beleidsprogramma terug. De programmabegroting laat zien welke resultaten wij in 2027 willen bereiken, welke activiteiten daarvoor worden uitgevoerd en welke financiële middelen daarmee gemoeid zijn. Per opgave worden de beleidsdoelen, prestaties en budgetten inzichtelijk gemaakt. We hebben in deze programmabegroting het aantal prestatie-indicatoren verder uitgebouwd. Wij nodigen u van harte uit om hiervoor eventuele verbeterpunten of suggesties aan te reiken.

De programmabegroting bestaat uit drie delen:

1. Het programmaplan, bestaande uit de te realiseren programma's, de overzichten algemene dekkingsmiddelen en overhead en de bedragen voor vennootschapsbelasting en onvoorzien;
2. De paragrafen, die inzicht geven in weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, openbaarheid, financiering, grondbeleid, verbonden partijen en lokale heffingen;
3. De financiële begroting, bestaande uit het overzicht van baten en lasten, de toelichting hierop, de uiteenzetting van de financiële positie en een overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld.

In uw vergadering van 9 juli 2026 heeft u de kadernota 2027 vastgesteld. Op basis van deze kadernota 2027 hebben wij de programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 opgesteld. Met name de meicirculaire gemeentefonds 2026 zorgt in 2030 voor een aanzienlijk voordeel. Verder kan de reservering voor kapitaallasten van maatschappelijke investeringen voor de jaren 2027 tot en met 2029 grotendeels vrijvallen, omdat de nieuwbouw van gemeenschapscentrum De Meulvliet te Tholen niet voor 2030 gerealiseerd gaat worden. Anderzijds zijn de budgetten voor jeugdhulp opwaarts bijgesteld. De Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland heeft de jeugdhulplasten voor 2027 geprognosticeerd op bijna € 12,4 miljoen (excl. uitvoeringslasten). Dit budget is volledig in onderhavige programmabegroting verwerkt. Dit resulteert in de volgende saldi (bedragen x € 1.000):

	2027	***2028***	***2029***	***2030***
Saldo kadernota 2027 voor onttrekking ARNVB (- = voordelig)	**1.044**	**854**	**609**	**-16**
Hogere Uitkering gemeentefonds o.b.v. Meicirculaire 2026	-378	-158	-22	-805
Hogere raming jeugdhulp zorg in natura	750	750	750	850
Lagere raming persoonsgebonden budgetten jeugdhulp en Wmo	-35	-35	-35	-35
Vrijval reservering kapitaallasten	-850	-800	-1.300	0
Hogere legesbaten omgevingsvergunningen (per saldo)	-121	-121	-121	-121

Hogere baten secretarieleges (per saldo)	-31	-31	-31	-31
Hogere ozb-ramingen	-26	-41	-2	-17
Lagere afschrijvingslasten	-53	-43	-34	0
Onderzoek armoedebeleid (toezegging raadsvergadering 9 juli 2026)	30	0	0	0
Mutaties gemeenschappelijke regelingen	-14	-152	-12	9
Overige mutaties	-29	-69	-59	-64
Saldo programmabegroting 2027 voor onttrekking ARNVB	**287**	**154**	**-257**	**-230**
Onttrekking algemene reserve niet vrij besteedbaar	-287	0	0	0
Saldo programmabegroting 2027 (- = voordelig)	**0**	**154**	**-257**	**-230**

In deze programmabegroting zijn de baten en lasten voor 2027, na een onttrekking aan de algemene reserve niet vrij besteedbaar met € 287.000, in evenwicht. Het structureel begrotingssaldo in 2030 komt uit op € 230.000 positief. Met deze begroting geven wij richting aan de ontwikkeling van onze gemeente in 2027 en leggen wij een solide basis voor de jaren daarna.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Tholen,

J.S.. van den Bovenkamp M.L.P. Sijbers
secretaris burgemeester

Programmaplan

Programma 1: Bestuur

Tholen als veilige, betrouwbare en dienstbare gemeente voor onze inwoners

Opgave 1.1 Bestuur en Burgerparticipatie

Doelstelling

Het gezamenlijk met onze inwoners ontwikkelen van plannen die de leefbaarheid in de kernen ten goede komen

We willen participatie een verdere impuls geven: een serieuze samenwerking, waarbij inwoners, verenigingen en ondernemers vooraf en tijdig worden betrokken en waarbij inzichtelijk wordt gemaakt, hoe hun inbreng wordt meegewogen in de besluitvorming. In de afgelopen beleidsperiode zijn we gestart met het opstellen van Dorpsagenda's. We willen deze laten uitmonden in het uitvoeringsprogramma 'Leefbare kernen',

Acties

Dorpsagenda

We blijven uitvoering geven aan het project Dorpsagenda's als participatieplatform voor inwoners. De bestaande opzet van de bijeenkomsten wordt voortgezet, omdat inwoners deze werkwijze zeer waarderen. Met name de combinatie van een Dorpsgesprek en een Terugkomavond wordt positief ontvangen, omdat inwoners hierdoor niet alleen kunnen meepraten over de toekomst van hun dorp, maar ook kunnen zien wat er met hun inbreng gebeurt. Inwoners geven aan dat zij het prettig vinden om op een laagdrempelige manier met elkaar, het gemeentebestuur en de organisatie in gesprek te gaan. Ook waarderen zij de terugkoppeling over de voortgang van eerder besproken onderwerpen. Deze werkwijze versterkt de betrokkenheid bij de leefbaarheid en ontwikkeling van hun kern.

Voor 2027 staan de kernen Sint-Maartensdijk en Sint-Annaland op het programma. Gezien de positieve ervaringen en waardering van inwoners wordt ook in deze grotere kernen gewerkt volgens hetzelfde format. Om inwoners betrokken te houden, wordt periodiek een digitale nieuwsbrief verspreid. Hiermee worden zij geïnformeerd over de voortgang van acties en ontwikkelingen binnen hun kern.

Opgave 1.2 Dienstverlening

Beleidskaders Opgave 1.2 Dienstverlening

- Visie op dienstverlening

Doelstelling

Een goede en toegankelijke dienstverlening

We streven naar een goede dienstverlening, die voor iedereen toegankelijk is. Dienstverlening omvat niet alleen de producten en diensten die we leveren, maar ook de manier waarop we ze leveren en hoe we communiceren met onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Vanuit ons dienstverleningsprincipe zijn we betrokken, vriendelijk en gastvrij en benieuwd naar de vraag achter de vraag. We kijken samen met de klant naar de mogelijkheden en komen onze afspraken na. Hierbij communiceren we in duidelijke taal. We streven ernaar dat de dienstverlening zich in de komende beleidsperiode over de volle breedte ontwikkelt naar een 8 (gemiddeld).

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
KCC	8,2	7,9	>8,0
Burgerzaken	8,6	8,7	>8,0

Afhandeling klachten gemeentebedrijf	8,3	8,6	>8,0

Acties

Digitalisering dienstverlening

Ter verbetering van de digitale dienstverlening voegen we steeds meer diensten toe aan het 'selfservice-pakket'. In 2027 gaan we e-briefadres implementeren. Voor verdere mogelijkheden volgen we de ontwikkelingen van de leverancier van iBurgerzaken.

Meting dienstverlening (Klant Contact Monitor)

We continueren het meten van de klanttevredenheid van de dienstverlening. Dit doen we dagelijks met behulp van de Klant Contact Monitor (KCM). Door directe meting krijgen we meteen feedback van inwoners over de kwaliteit van de dienstverlening. We meten de klanttevredenheid nu bij het KCC, burgerzaken en bij de afhandeling van klachten door het gemeentebedrijf. We gaan dit in 2027 verder uitbreiden naar het stevig lokaal team, het omgevingsloket en de evenementenvergunningen.

Doorontwikkeling dienstverlening

- In november 2025 is de Burgerpeiling uitgevoerd. De resultaten vormen de basis voor gerichte verbeteracties. Waar nodig worden onderwerpen nader verdiept door inzet van het inwonerpanel. Met deze aanpak versterken we de aansluiting van onze dienstverlening op de behoeften en verwachtingen van inwoners.
- De visie op dienstverlening wordt herijkt. Hiermee zorgen we voor een toekomstbestendige koers die aansluit bij maatschappelijke ontwikkelingen en de rol van de gemeente. De herijkte visie bevat heldere uitgangspunten voor de inrichting van onze dienstverlening in de komende jaren.
- We verbeteren onze processen met behulp van de Lean-methodiek, met focus op efficiëntie en continue verbetering.

Opgave 1.3 Veiligheid

Beleidskaders

- Integraal Veiligheidsplan 2023-2026

Doelstelling

Behoud van een veilige gemeente

Tholen is over het algemeen een relatief rustige gemeente met inwoners die zich mede verantwoordelijk voelen voor een veilige leefomgeving. We streven samen met onze inwoners, ondernemers, politie, handhavers en justitie naar behoud van een veilige gemeente. Toch gaat de verharding van de maatschappij niet aan onze gemeente voorbij en is ook onze gemeente voor ondermijning en criminaliteit een interessant werkgebied vanwege het landelijke karakter, de havens, de recreatiegebieden, de lage meldingsbereidheid, de beperkte politiecapaciteit en de korte afstanden naar Rotterdam, Antwerpen en andere grotere steden.

Sociale veiligheid wordt o.a. gevormd door de ondervonden overlast en de onveiligheidsbeleving van onze inwoners. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft hiervoor in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en de VNG indices ontwikkeld, waarbij 2014 op 100 gesteld is. Deze indexcijfers zijn tweejaarlijks beschikbaar via de Veiligheidsmonitor. Daarnaast volgen we de meldingen van overlast en de geregistreerde misdrijven. In een landelijke gemeente met minder dan 30.000 inwoners en absoluut gezien minder incidenten, kan een incident of voorval in procenten gemeten een grotere invloed hebben op bijvoorbeeld de indexcijfers. Enige voorzichtigheid is dus wenselijk om op basis van tweejaarlijkse cijfers conclusies te trekken. We streven er in de komende beleidsperiode naar om de indexcijfers uit de Veiligheidsmonitor 2025 minimaal stabiel te houden.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Indexcijfer ondervonden overlast (2014 = 100)	90	-	91	<90
Indexcijfers onveiligheidsbeleving (2014 = 100)				
- onveiligheidsgevoelens	*65*	-	*60*	<60
- onveiligheidsperceptie	*62*	-	*56*	<55
- vermijdingsgedrag	*55*	-	*46*	<45
Aantal meldingen van overlast	386	406	423	<415
Indexcijfer meldingen overlast (379 in 2014 = 100)	102	107	112	<110
Aantal geregistreerde misdrijven	495	581	544	<510
Indexcijfer meldingen overlast (602 in 2014 = 100)	82	97	90	<85

Acties

Aanpak ondermijning

Ondermijnende criminaliteit is steeds meer verweven met regionale en bovenregionale netwerken en neemt in complexiteit toe. De aanpak kent een strafrechtelijk spoor via politie en het Openbaar Ministerie en een bestuurlijk spoor waarvoor de burgemeester verantwoordelijk is. Dat bestuurlijke spoor vraagt om een eigen informatiepositie, zorgvuldige dossieropbouw en de inzet van bestuurlijke instrumenten om misbruik van legale structuren tegen te gaan.

Door de toenemende verwevenheid van criminaliteit met maatschappelijke en economische activiteiten is een goede verbinding met het bredere ondermijningsbeeld essentieel. Tegelijkertijd staat deze informatiepositie onder druk en vraagt de bestuurlijke aanpak steeds vaker om specialistische kennis, afstemming met partners en een langdurige inzet op dossiers.

De opgave voor 2027 is het versterken van de bestuurlijke aanpak van ondermijning, het verbeteren van de informatiepositie en het duurzaam borgen van de verbinding tussen signalen, bestuurlijke instrumenten en integrale samenwerking.

Weerbaarheid

De weerbaarheid van de organisatie vraagt blijvende aandacht. In de kadernota hebben wij uw raad reeds gewezen op de opgaven die voortvloeien uit de Zeeuwse aanpak maatschappelijke weerbaarheid en de Zeeuwse norm weerbare overheid 2.0. Door de beperkte capaciteit binnen het domein Openbare Orde en Veiligheid en de inzet op urgente vraagstukken, waaronder de tijdelijke opvang van asielzoekers, zijn hiervoor nog geen concrete voorstellen en middelen opgenomen. In 2026 is het beleidskader Veilige Publieke Taak vastgesteld. Op basis hiervan worden de organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen, die nodig zijn om invulling te geven aan een veilige publieke taak, nader uitgewerkt. Daarna dient de implementatie en borging binnen de organisatie plaats te vinden. Daarbij gaat het onder meer om het structureel beleggen van eigenaarschap, het vergroten van het veiligheidsbewustzijn en het treffen en onderhouden van passende beveiligingsmaatregelen. We komen hiervoor bij een begrotingswijziging met een concreet voorstel.

Aanpak overlast

Overlast wordt complexer en duurt langer, met vraagstukken waarin zorg, wonen en handhaving door elkaar lopen. De impact van deze situaties op omwonenden en het veiligheidsgevoel in buurten vraagt om een samenhangende en langdurige aanpak. Om deze aanpak te versterken wordt een samenwerkings- en gegevensdelingsconvenant gesloten met politie en de woningcorporatie. Dit convenant vraagt structurele inzet op overleg, casusregie, gegevensdeling en samenwerking tussen betrokken partijen.

Daarnaast werken wij, naar aanleiding van het verzoek van uw raad, aan een voorstel voor (1) de benodigde BOA-capaciteit en (2) een mogelijke flexibele schil voor de aanpak van vraagstukken rondom overlast bij recreatiegebieden tijdens piekmomenten in het zomerseizoen. We komen hiervoor bij een begrotingswijziging met een concreet voorstel.

Integraal optreden

Effectief integraal werken begint met een goede interne informatiepositie. Veiligheidsvraagstukken raken steeds vaker meerdere teams en beleidsterreinen tegelijk, zoals handhaving, vergunningverlening, jeugd, sociaal domein, openbare ruimte en communicatie. Informatie wordt niet altijd tijdig of structureel gedeeld, waardoor risico's later worden herkend en kansen voor een gezamenlijke aanpak kunnen worden gemist. Daarnaast vraagt samenwerking met externe partners om zorgvuldige en rechtmatige gegevensuitwisseling binnen de geldende kaders. Een duidelijke interne werkwijze en goede verbinding tussen betrokken teams vormen hiervoor de basis.

De opgave voor 2027 is het versterken van de interne samenwerking en informatie-uitwisseling, het verder professionaliseren van integraal werken en het duurzaam borgen van een gezamenlijke aanpak van veiligheidsvraagstukken binnen de gemeentelijke organisatie.

Zorg en Veiligheid

Steeds vaker komt complexe problematiek waarin zorg en veiligheid samenkomen in de samenleving terecht. Deze casuïstiek is vaak langdurig en arbeidsintensief en vraagt intensieve samenwerking tussen verschillende partners en domeinen. De impact op de leefomgeving en het veiligheidsgevoel van omwonenden kan daarbij groot zijn. Tegelijkertijd neemt de druk op gemeenten, politie, zorgpartners en handhaving toe, terwijl passende ondersteuning niet altijd direct beschikbaar is.

De aanpak van deze problematiek vraagt om een goede verbinding tussen het sociaal domein, openbare orde en veiligheid en externe partners zoals politie, zorgaanbieders, woningcorporaties en het Zorg- en Veiligheidshuis. Daarbij is niet alleen aandacht nodig voor passende ondersteuning van betrokken personen, maar ook voor leefbaarheid, veiligheid en het serieus nemen van signalen vanuit de omgeving.

De opgave voor 2027 is het borgen van de procesregie, het verduidelijken van rollen, taken en verantwoordelijkheden tussen veiligheid en sociaal domein, het versterken van de samenwerking rond complexe casuïstiek en het behouden van een goede balans tussen zorg, veiligheid en leefbaarheid.

Toekomstbestendige brandweerzorg
In het kader van toekomstbestendige brandweerzorg onderzoeken wij de huisvesting van de brandweerpost te Sint-Maartensdijk. De huidige brandweerkazerne uit 1969 voldoet niet meer aan de eisen die daar tegenwoordig aan gesteld worden en kampt met bouwkundige gebreken. Momenteel wordt een locatieonderzoek uitgevoerd om de meest geschikte locatie voor een nieuwe of vernieuwde brandweerkazerne in beeld te brengen. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wordt een plan van aanpak opgesteld, inclusief de verdere processtappen richting besluitvorming en realisatie. De verwachting is dat ons college hierover medio begin 2027 met een voorstel naar uw raad komt.

Opgave 1.4 Opvang

Doelstelling

Voldoende opvangplaatsen voor asielzoekers
Gemeenten hebben met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) van 1 februari 2024 een wettelijke taak in de opvang van asielzoekers. Het doel van de wet is te komen tot voldoende opvangplaatsen en een evenwichtigere verdeling van asielzoekers over provincies en gemeenten.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Aantal bekostigde opvangplaatsen	75	75	150

Acties

Opvangplaatsen asielzoekers
Uw raad heeft tijdens de raadsvergadering van 3 oktober 2024 besloten invulling te geven aan de opgave uit de Spreidingswet en daarmee te voldoen aan de wettelijke taakstelling voor de opvang van asielzoekers. Daarbij heeft u een amendement aangenomen waarin is vastgelegd hoe deze uitwerking dient plaats te vinden.

Gelet op deze besluitvorming, de landelijke opvangopgave en de urgente behoefte aan acute opvangcapaciteit, neemt de gemeente Tholen haar verantwoordelijkheid door in te zetten op de realisatie van een tijdelijke spoednoodopvanglocatie voor circa 150 asielzoekers op een perceel nabij de Postweg in Tholen.

De beoogde opvang heeft een maximale duur van 2,5 jaar. Met de realisatie van deze spoednoodopvanglocatie geeft de gemeente uitvoering aan het raadsbesluit van 3 oktober 2024 en wordt invulling gegeven aan de wettelijke opvangopgave. De voorgestelde invulling sluit aan bij de door de raad vastgestelde uitgangspunten van een tijdelijke voorziening die past bij de aard en schaal van de gemeente Tholen.

Doelstelling

Voldoende opvangplaatsen voor ontheemden uit Oekraïne (GOO)

In 2022 hebben gemeenten van het rijk de opdracht gekregen om de opvang van ontheemden uit Oekraïne te organiseren. De gemeente Tholen draagt bij aan de landelijke en regionale opgave en zorgt voor een veilige woonomgeving op de diverse gemeentelijke opvanglocaties. De locaties houden we in ieder geval in stand tot de einddatum van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (4 maart 2027) plus 1 jaar.

Acties

Opvangplaatsen GOO

Sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne vangt onze gemeente ontheemden op die onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming van de Europese Unie (2001/55/EG) vallen. Deze richtlijn geeft recht op opvang, medische zorg, onderwijs voor minderjarige kinderen en toegang tot de arbeidsmarkt. Wij hebben de wettelijke taak om te zorgen voor (voldoende) opvang(plekken), welke is vastgelegd in de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne. De opvangopgave (inspanningsverplichting) wordt vastgesteld door de minister van Asiel en Migratie. De verdeling over de regio's wordt afgesproken in het Veiligheidsberaad en per gemeente in de PRT (Provinciale Regie Tafel). De opvangopgave voor onze gemeente bedraagt 285 GOO plekken.

De Regeling opvang ontheemden Oekraïne bepaalt hoe ontheemden opgevangen worden en op welke verstrekkingen zij recht hebben. Bekostiging vindt vanaf 1 januari 2027 plaats op basis van de 'Doelgroep flexibele regeling' (DFR) van het Rijk. We ontvangen op basis van de regeling een vergoeding per dag, per gerealiseerde opvangplek, plus vergoeding van werkelijk gemaakte kosten die verband houden met de huisvesting, inhuur personeel en verstrekkingen zoals leefgeld (voor niet-werkenden). Voor de uitvoering van deze taak doen we een beroep op de beschikbare rijksmiddelen.

Lasten en baten Programma 1

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bestuur en Burgerparticipatie						
Lasten	2.663	2.293	2.271	2.221	2.111	2.111
Baten	-61	0	0	0	0	0
Totaal Bestuur en Burgerparticipatie	**2.602**	**2.293**	**2.271**	**2.221**	**2.111**	**2.111**
Dienstverlening						
Lasten	1.756	1.806	1.880	1.880	1.880	1.880
Baten	-609	-570	-618	-618	-618	-618
Totaal Dienstverlening	**1.147**	**1.236**	**1.262**	**1.262**	**1.262**	**1.262**
Veiligheid						
Lasten	3.490	3.561	3.673	3.782	3.858	3.868
Baten	-8	0	0	0	0	0
Totaal Veiligheid	**3.482**	**3.561**	**3.673**	**3.782**	**3.858**	**3.868**
Opvang						
Lasten	5.175	4.404	3.125	125	125	125
Baten	-6.516	-4.250	-3.000	0	0	0
Totaal Opvang	**-1.341**	**154**	**125**	**125**	**125**	**125**
Resultaat	**5.890**	**7.243**	**7.331**	**7.390**	**7.356**	**7.366**

Programma 2: Samenleving

Tholen als leefbare en sociale gemeente om kansrijk op te groeien en vitaal oud te worden

Opgave 2.1 Onderwijs

Kerncijfers Opgave 2.1 Onderwijs

Omschrijving	R2023	R2024	R2025
Aantal leerlingen met aangepast leerlingenvervoer	102	98	99
Aantal leerlingen openbaar basisonderwijs	790	736	714
Aantal leerlingen bijzonder basisonderwijs	1.680	1.670	1.734
Aantal leerlingen speciaal basisonderwijs	46	58	63
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs Calvijn College	302	302	309
Aantal leerlingen speciaal onderwijs	10	12	10

Beleidskaders

- Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026
- Integraal Huisvestingsplan

Doelstelling

Optimale ontwikkelingskansen voor jongeren

Om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving willen we onze jongeren optimale ontwikkelingskansen aanreiken. We willen een goede onderwijsstructuur, waarin de voorzieningen overal in de gemeente dicht bij huis beschikbaar zijn. De voorzieningen zijn gericht op een ononderbroken ontwikkeling richting maatschappelijke en economische zelfredzaamheid. Kinderen kunnen al vanaf 2-jarige leeftijd naar de peuteropvang waar voor- en vroegschoolse educatie wordt gegeven. Onze ambitie is dat zoveel mogelijk peuters hiervan gebruik maken, met name de peuters met een VVE-indicatie. We streven er naar in 2030 minimaal 70% van deze doelgroep te bereiken.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Bereik peuters met VVE-indicatie volgens toeleidingsmonitor	42%	47%	57%

Acties

Bereik voor- en vroegschoolse educatie

We maken in 2027 met de samenwerkingspartners VVE een plan met aanvullende acties om het bereik van VVE te vergroten.

Integraal Huisvestingsplan: Oud-Vossemeer

Op basis van de stedenbouwkundige opzet voor het onderwijs- en sportgebied tussen de Patrijzenweg en de Molendijk wordt een keuze gemaakt tussen gezamenlijke huisvesting en zelfstandige nieuwbouw van de scholen. In samenhang met een grondexploitatie voor delen van het gebied kan vervolgens inzicht worden verkregen in de

benodigde investeringen, mede wanneer een koppeling wordt gelegd met andere maatschappelijke voorzieningen binnen de kern.

Integraal Huisvestingsplan: Poortvliet
In het voorjaar van 2027 wordt de bouw van de MFA afgerond. Tegen de zomervakantie 2027 kan de verdere inrichting en inhuizing plaatsvinden. In het najaar van 2027 zal nog op kleinere punten nazorg kunnen plaatsvinden.

Afhankelijk van de besluitvorming door uw raad eind 2026 over de motie MFA Poortvliet, participatie, transparantie en borging van de dorpsfunctie, wordt in 2027 gestart met de planontwikkeling voor de renovatie van de gymzaal.

Integraal Huisvestingsplan: OBS De Schalm Stavenisse
In 2027 gaan we starten met de bouw van OBS de Schalm, kinderopvang en gymzaal op de nieuwe locatie aan de Pilootweg te Stavenisse. De nieuwe school gaat voldoen aan het keurlabel frisse scholen. Hij wordt met moderne installaties uitgerust die energiezuinig zijn en een fijn klimaat garanderen. Naast de bouw van de school, kinderopvang en gymzaal zal ook de gehele openbare ruimte worden aangepakt, zodat er een meer verkeersveilige situatie ontstaat. Maatschappelijke voorzieningen zoals het trapveld, voetbalkooi en jeu de boules baan worden behouden, zodat er bundeling ontstaat van voorzieningen die elkaar versterken.

Integraal Huisvestingsplan: Calvijn College Tholen
Het Calvijn College doorloopt in 2027 de ontwerpfasen voor de nieuwbouw; van Voorlopig Ontwerp, naar Definitief Ontwerp en Technisch Ontwerp. Daarna kan het werk worden aanbesteed. Als gemeente hebben we per fase een toetsende rol of het ontwerp binnen de kaders past. Verder dragen we zorg voor de wijziging van het omgevingsplan en het beschikbaar stellen van een bouwrijpe kavel.

Integraal Huisvestingsplan: BBS Anna Jacobapolder
De vernieuwbouw van CBS Het Kompas te Anna Jacobapolder wordt uitgevoerd in 2027. Oorspronkelijk stond er een renovatie gepland voor 2026. Het schoolbestuur, dat als bouwheer optreedt, dient hiervoor een business case op te stellen.

Opgave 2.2 Sociale basis

Beleidskaders

- Visie op het Voorliggend veld
- Zeeuws Sportakkoord
- Sportvisie 2019-2028
- Integraal Zorgakkoord (IZA)
- Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)
- Leefstijlakkoord 2024-2027
- Regionaal kader gezondheid Oosterschelderegio

Doelstelling

Versterking van de sociale basis
We willen de sociale basis versterken. Dit betreft het geheel van (vrij toegankelijke) informele en formele activiteiten, voorzieningen en relaties in de leefomgeving van onze inwoners die bijdragen aan hun gezondheid, welzijn en

zelfredzaamheid. Het versterken van de sociale basis gaat over het omzien naar elkaar in de wijken, buurten en dorpen. Maar ook over het zelfstandig kunnen leiden van het leven met eigen regie en een netwerk vanuit die basis.

Acties

Kunst- en cultuur

Vanaf 2027 start de gemeente met de implementatie van een nieuwe structuur voor het muziekonderwijs na uittreding uit de GR Zeeuwse Muziekschool. In 2027 maken we nieuwe afspraken met aanbieders over het verzorgen van muziekeducatie. Daarbij zetten we specifiek in op het borgen van toegankelijkheid voor jeugd en op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. We maken afspraken met de muziekschool om te garanderen dat leerlingen die in schooljaar 2026-2027 starten met een opleiding, deze ook af kunnen ronden.

In 2027 starten we met nieuwe initiatieven om de verbinding tussen kunst, cultuur, erfgoed en toerisme te versterken. We zetten in op de doorontwikkeling van het museum- en erfgoedaanbod, onder andere door het opzetten van een ondersteuningsstructuur voor de musea en informatiecentra. Daarnaast starten we in een aantal kernen met de ontwikkeling van nieuwe of vernieuwde presentaties, gericht op bezoekers en toeristen.

Ook starten we in 2027, in samenwerking met Cultuurkwadraat, nieuwe samenwerkingen met lokale organisaties, makers en vrijwilligers. Deze inzet is gericht op het versterken van de amateurkunstsector.

Ontmoeten

In 2027 geven we verder uitvoering aan de motie Inclusief Spelen door ondersteuning van het initiatief Smerdiek Speelt- en Beweegt en de realisatie van de speel- natuur- en beweegroute in Poortvliet.

Verder zetten we in op het versterken van de buitensportvoorzieningen. Dit doen we door het ontwikkelen van een toekomstbestendig beleid buitensportaccommodaties op basis van de resultaten van het onderzoek naar deze voorzieningen. Ook maken we naar aanleiding van deze uitkomsten nieuwe afspraken met de voetbalverenigingen en Stichting Beheer Sportvelden gemeente Tholen over het beheer en onderhoud van de accommodaties.

In 2027 wordt een aantal van onze voetbalvelden gerenoveerd. In het vierde kwartaal van 2026 wordt bepaald welke velden hiervoor in aanmerking komen.

Voor de nieuwbouw van MFA De Meulvliet te Tholen maken we een programma van eisen. Hiervoor voeren we overleg met alle stakeholders. Aan de hand van het programma van eisen doorlopen we een Europese aanbestedingsprocedure voor het aanstellen van een ontwerpteam. Daarna starten we met de eerste ontwerpfase (Voorlopig Ontwerp). Daarnaast doorlopen we het proces om te komen tot wijziging van het omgevingsplan. Hiervoor voeren we omgevingsdialogen.

De jongerenwerkers vervullen een belangrijk rol in preventie en tijdige signalering van problemen. Naast het bestaande jeugdhonk in Tholen wordt in 2027, onder voorbehoud van voldoende beschikbaarheid van vrijwilligers, gestart met jeugdhonken in Sint Philipsland en Sint-Maartensdijk.

Bewegen en gezonde leefstijl

In 2027 wordt de Gezondheidsnota Oosterschelderegio opgesteld. Deze gezondheidsnota vormt het beleidskader op het gebied van gezondheid en preventie en geeft richting aan de verdere uitwerking van het lokale gezondheidsbeleid.

Informele ondersteuning en samenredzaamheid

In 2027 zetten we een aantal nieuwe stappen binnen het sociaal domein die bijdragen aan een sterke sociale basis, het voorkomen van zwaardere zorg en het verbeteren van de toegankelijkheid van ondersteuning voor inwoners.

- We organiseren indicatievrije dagbesteding. Hiermee willen we inwoners eerder en laagdrempeliger ondersteuning, ontmoeting en structuur bieden, zonder dat direct een Wmo-indicatie nodig is. In 2027 worden de randvoorwaarden, inrichting en uitvoering van deze nieuwe voorziening verder uitgewerkt en geïmplementeerd.
- In 2027 sluiten we nieuwe contracten af voor het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) en de cliëntondersteuning, zodat inwoners kunnen blijven beschikken over laagdrempelige ondersteuning en onafhankelijke cliëntondersteuning. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de inkoop van de dienstverlening, maar ook naar de toekomstige rol en positionering van maatschappelijk werk en cliëntondersteuning binnen de transformatie van het sociaal domein. Hierbij wordt nadrukkelijk de verbinding gezocht met ontwikkelingen zoals het Stevig Lokaal Team, de sociale basis en de zorgloketten.
- We herijken het mantelzorgbeleid. We ronden in de zomer van 2027 de uitvoering van de motie ‘zorg voor wie zorgt’ vanuit de Woonzorgvisie af. Hierbij onderzoeken we of het huidige aanbod voor mantelzorgondersteuning in Tholen aansluit bij de behoeften van mantelzorgers en hun naasten. Eventuele verbeteringen werken we uit tot concrete voorstellen voor aanpassing of aanvulling van het aanbod.

Bij de uitvoering van deze ontwikkelingen wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van bestaande middelen en beschikbare subsidies. Waar mogelijk worden hiervoor middelen ingezet die voortkomen uit specifieke uitkeringen, zoals de middelen uit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA).

Opgave 2.3 Ondersteuning

Beleidskaders

- Regiovisie Jeugdhulp Zeeland 2023-2028
- Regiovisie Beschermd Wonen 2026-2030
- Actieplan Grip op sociaal domein (lokaal)

Doelstelling

Verlening van passende en zo nabij mogelijke ondersteuning tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten

Het verlenen van passende en zo nabij mogelijke ondersteuning tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten blijft een belangrijk aandachtspunt. De betaalbaarheid en beschikbaarheid van de specialistische (niet-vrij toegankelijke) zorg staat immers al jaren onder druk. We zetten ons daarom de komende jaren maximaal in om het percentage jongeren met specialistische jeugdhulp terug te dringen naar 10% in 2030. Bij de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning spannen we ons maximaal in om het percentage cliënten met een maatwerkarrangement de komende jaren onder de 6% te houden. Vanwege de vergrijzing achten we een structurele daling niet realistisch.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Percentage jongeren met jeugdhulp	13,5%	13,8%	13,0%
Percentage cliënten met maatwerkarrangement Wmo	5,7%	5,5%	6,0%

Acties

Stevig Lokaal Team

In 2027 geven we verder uitvoering aan de landelijke en Zeeuwse onderdelen van de Hervormingsagenda Jeugd, waaronder het Stevig Lokaal Team, de Doorbraakmethode, 1Gezin1Plan1Regisseur en de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE). Daarnaast zetten we de in 2026 binnen de lokale toegang ontwikkelde werkwijzen voort, zoals inwonersondersteuning, de inzet van de praktijkondersteuner jeugd (POH-jeugd) en de samenwerking met het onderwijs, de jeugd-GGZ en de Gecertificeerde Instellingen (GI).

Verbinding onderwijs en jeugdhulp

De onderwijszorggroepen van de Geluksvogel worden geïmplementeerd in het reguliere zorgaanbod. Daarnaast wordt er samen met het onderwijs, de kinderopvang en andere ketenpartners de maatschappelijke dialoog gevoerd over de inzet van jeugdhulp, normaliseren en onderlinge samenwerking. Met het Stevig Lokaal Team zetten we in op de verbinding tussen onderwijs en passende ondersteuning.

Kostenbeheersing

We onderzoeken in 2027 hoe het jongerenwerk vanuit signalering en preventie kan bijdragen aan het voorkomen van de inzet van specialistische hulp en aan leefbaarheidsvraagstukken waar jeugdigen of jeugdgroepen bij betrokken zijn.

Beschermd wonen

In de periode 2025 tot en met 2030 werken we gefaseerd toe naar de volledige doordecentralisatie van Beschermd Wonen in Zeeland. Dit houdt in dat de taken en verantwoordelijkheden stapsgewijs verschuiven van de centrumgemeenten naar alle Zeeuwse gemeenten.

In 2026 wordt het realisatieplan voor Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang opgeleverd. Na bestuurlijke vaststelling en een externe financiële doorrekening worden de resultaten verwerkt in de uitvoeringsagenda van de Woonzorgvisie 2026-2030. De uitvoeringsagenda wordt in 2027 vastgesteld.

We werken voorstellen en projecten uit op basis van de vastgestelde uitvoeringsmatrix in het kader van de woonzorgvisie. We onderzoeken de mogelijkheden voor financiering van projecten vanuit rijksmiddelen of andere financieringsstromen voor huisvesting en zorg voor specifieke doelgroepen.

Inkoop en aanbesteding

In samenwerking met de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland en de jeugdhulpaanbieders bereiden we de contracten per 1 januari 2028 voor. Het doel van de inkoopstrategie is een dekkend jeugdhulplandschap (voldoende en passende hulp), minder jeugdigen (en kortere tijd) in de geïndiceerde jeugdhulp en goede samenwerking met het Stevig Lokaal Team.

Opgave 2.4 Participatie

Beleidskaders

- Nota armoedebeleid

- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2024-2028

Doelstelling

Iedereen kan naar vermogen deelnemen aan de samenleving

We willen dat iedereen naar vermogen kan deelnemen aan de samenleving, waar mogelijk via werk in het reguliere arbeidsproces. We bieden financiële ondersteuning aan mensen die (tijdelijk) niet zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien of in financiële problemen zijn gekomen. Het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering bevindt zich al jaren net onder de 3%. We willen dit in deze beleidsperiode handhaven.

Via een preventieve aanpak willen we daarnaast zoveel mogelijk voorkomen dat mensen in armoede (komen te) verkeren en schulden opbouwen. We zetten ons de komende jaren in om het percentage huishoudens met problematische schulden terug te dringen naar maximaal 5% in 2030.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Percentage huishoudens met bijstandsuitkering	2,6%	2,8%	<3,0%
Percentage huishoudens met problematische schulden	7,4%	6,6%	6,0%

Acties

Armoedebeleid

In 2027 herijken wij het armoedebeleid. Daarbij onderzoeken wij de omvang en aard van armoede binnen de gemeente, de effectiviteit van bestaande voorzieningen en het niet-gebruik van beschikbare regelingen. Ook verkennen wij mogelijkheden voor aanvullende ondersteuning van inwoners bij de kosten van zwemlessen. Het stimuleren van maatschappelijke participatie en het bevorderen van meedoen vormen een integraal onderdeel van deze herijking.

Participatie

- We zetten in op een sluitende aanpak voor jongeren, waarbij ondersteuning en begeleiding naadloos op elkaar aansluiten en jongeren tijdig worden begeleid naar arbeid of school.
- We intensiveren de loonkostensubsidie bij lokale werkgevers en zetten de reguliere ondersteuning aan werkgevers voort.
- GR De Betho wordt omgevormd. Onze inzet richt zich op het versterken van de lokale dienstverlening, zodat deze nog beter aansluit op de arbeidsmarkt en de kansen die daar ontstaan. Alle aan de GR De Betho deelnemende gemeenten moeten instemmen met de nieuwe structuur.

Schuldhulpverlening

In 2027 breiden wij de ondersteuning aan inwoners met financiële zorgen uit door de invoering van budgetbeheer en financiële begeleiding binnen schuldhulpverlening en vroegsignalering. Doel is het vergroten van financieel overzicht en het voorkomen van schuldenproblematiek.

Lasten en baten Programma 2

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Onderwijs						
Lasten	4.676	4.972	5.021	4.971	5.145	5.128
Baten	-1.559	-1.601	-1.504	-1.540	-1.540	-1.540
Totaal Onderwijs	**3.117**	**3.371**	**3.517**	**3.431**	**3.605**	**3.588**
Gezonde Basis						
Lasten	11.066	10.594	9.964	9.946	9.769	9.670
Baten	-1.544	-780	-1.094	-1.094	-1.094	-1.094
Totaal Gezonde Basis	**9.522**	**9.814**	**8.870**	**8.852**	**8.675**	**8.576**
Ondersteuning						
Lasten	17.413	19.888	21.395	21.320	20.173	20.273
Baten	-389	-140	-100	-760	-760	-760
Totaal Ondersteuning	**17.024**	**19.748**	**21.295**	**20.560**	**19.413**	**19.513**
Participatie						
Lasten	12.031	13.919	13.847	13.715	13.765	13.665
Baten	-6.376	-7.060	-6.820	-6.820	-6.820	-6.820
Totaal Participatie	**5.655**	**6.859**	**7.027**	**6.895**	**6.945**	**6.845**
Resultaat	**35.318**	**39.791**	**40.709**	**39.738**	**38.638**	**38.522**

Programma 3: Ruimte

Tholen als aantrekkelijke, duurzame gemeente om te wonen, werken en recreëren

Opgave 3.1 Wonen en Erfgoed

Beleidskaders

- Zeeuwse Woondeal
- Woonvisie 2021-2026
- Erfgoedvisie 2021

Doelstelling

Voldoende kwalitatief goede en betaalbare woningen

We streven naar voldoende kwalitatief goede en betaalbare woningen voor de verschillende doelgroepen. Om het huidige woningtekort terug te dringen tot een gezond evenwicht, wordt nationaal ingezet op de realisatie van circa 100.000 nieuwbouwwoningen per jaar. Daarbij is het streven dat ten minste twee derde van deze woningen betaalbaar is. Het bod van de provincie Zeeland is vastgelegd in de Woondeal. Het doel van deze Woondeal is om van 2022 tot en met 2030 16.500 extra woningen in Zeeland te bouwen. In Tholen zetten we ons samen met de woningbouwcorporatie maximaal in voor de realisatie van 1.640 woningen. Ons streven is dat hiervan ruim 900 woningen betaalbaar zijn.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Voortgang Woondeal cumulatief aantal woningen	300	425	850

Acties

Woningbouwcomplexen

Naast de reeds in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen, worden in de kernen Scherpenisse, Oud-Vossemeer en Sint-Maartensdijk plannen opgestart of verder in procedure gebracht.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. We bevinden ons nu in de transitiefase van de Omgevingswet. Gemeenten hebben tot aan 2032 de tijd om diverse opgaven uit te voeren, waaronder het opstellen van een gebiedsdekkend omgevingsplan. Dit is een grote opgave. Onze aanpak richt zich op het stapsgewijs en gefaseerd opbouwen van het omgevingsplan, zodat wij voor 2032 in bezit zijn van een complete regelbibliotheek. In oktober 2024 heeft uw raad de omgevingsvisie vastgesteld. De omgevingsvisie bevat de hoofdlijnen van de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving en geeft inzicht in de voorgenomen ontwikkelingen, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied. Tevens bevat de omgevingsvisie de hoofdzaken van het beleid op alle relevante terreinen van de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet geeft de mogelijkheid om de omgevingsvisie, indien dat voor bepaalde thema's nodig is, verder uit te werken in programma's. De benodigde regels om de doelen te bereiken, worden vastgelegd in het omgevingsplan.

In 2027 staan de volgende acties op de planning:

- vaststellen omgevingsplan Anna Jacobapolder en De Sluis;

- verder werken aan de regelbibliotheek voor Kommen Tholen;
- werken aan de Nota Omgevingskwaliteit;
- werken aan het integreren van de verordeningen in het omgevingsplan;
- het verder inrichten van functionaliteiten in applicaties.

Regie op de woningmarkt

Om meer regie te krijgen op betaalbare woningen voor de Thoolse inwoners wordt er gewerkt aan een huisvestingsverordening, zodat inwoners met een economische en/of maatschappelijke binding (kern- / gemeentebinding) voorrang krijgen op inwoners van buiten Tholen. Met de huisvestingsverordening kan 50% toegewezen worden aan eigen inwoners. Daarnaast worden er pilots gedaan met de Thoolse betaalbare woning.

Doelstelling

De aanwezige cultuurhistorische waarden van Tholen goed beschermen, benutten en beleefbaar maken

De gemeente Tholen heeft een rijke historie. Onze inwoners zijn trots op dit verleden en op het erfgoed dat daaraan herinnert in de vorm van gebouwen, objecten, structuren, tradities en verhalen. Samen geven al deze vormen van erfgoed Tholen een eigen identiteit; het maakt dat mensen er zich thuis voelen. Met de op 7 oktober 2021 door uw raad vastgestelde Erfgoedvisie willen we inspiratie, maar vooral ook richting geven aan de gezamenlijke omgang met het Thoolse erfgoed in de nabije toekomst. Het doel van deze Erfgoedvisie is dan ook om de aanwezige cultuurhistorische waarden van Tholen goed te beschermen, te benutten en beleefbaar te maken. De visie is opgebouwd uit vijf speerpunten met bijbehorende acties. Het is onze ambitie om de uitvoering van de acties gezamenlijk met onze erfgoedvrijwilligersorganisaties, ondernemers én inwoners op te pakken onder het motto “Samen trots op het Thools erfgoed!”

Acties

Uitvoering erfgoedvisie

- Om de juiste bescherming voor ons erfgoed op te kunnen nemen in het omgevingsplan laten we een cultuurhistorische waardenkaart maken. Op die manier kan vroegtijdig rekening gehouden worden met de cultuurhistorische waarden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Naast een inventarisatie van de cultuurhistorische waarden geeft deze kaart inzicht in waarom iets van waarde is en hoe zwaar die waarde weegt.
- Binnen het Interreg project (Be)leefbare Schelde worden de beleefpunten van de Linie van de Eendracht (Zuiderwaterlinie) gerealiseerd.
- Samen met de gemeenten Steenbergen, Bergen op Zoom en Roosendaal en diverse erfgoedorganisaties bereiden we in 2027 een breed programma aan activiteiten en evenementen voor, waarmee we in 2028 invulling geven aan de viering van 400 jaar West-Brabantse Waterlinie en 450 jaar Linie van de Eendracht.
- Andere manieren waarop we ons erfgoed beleefbaar maken is door het ontsluiten van onder andere monumenten, bijvoorbeeld tijdens Open Monumentendag. Ook starten we met nieuwe initiatieven om de verbinding tussen kunst, cultuur, erfgoed en toerisme te versterken.
- We onderzoeken de mogelijkheden om archeologie een prominentere plaats te geven. Bijvoorbeeld via tentoonstellingen of door het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek.

- We bereiken onze doelen door actief te werken aan participatie en maken daarbij dankbaar gebruik van het “Erfgoedplatform”. We ondersteunen projecten die bijdragen aan het bewustzijn over erfgoed, bijvoorbeeld door uitgifte van publicaties, het inrichten van tentoonstellingen en het meer toegankelijk maken van erfgoed.

Opgave 3.2 Economie

Beleidskaders

- Omgevingsvisie

Doelstelling

Een optimale woon-werkbalans

In lijn met de verwachte ontwikkeling van het aantal woningen streven we in de komende beleidsperiode naar een gemiddelde jaarlijkse groei van het aantal banen met 2,5%. Hiermee zou het aantal banen bewegen naar circa 12.600. Een sterke economie met een goede woon-werkbalans is de basis voor leefbare kernen. Daarom geven we ruimte aan ondernemerschap en verbinden we onderwijs en economie. Samen met de ondernemers werken we aan een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam vestigingsklimaat. We streven naar versterking van de bestaande economische structuur en bieden ruimte voor de verdere doorgroei van bedrijventerrein Welgelegen te Tholen, als dé locatie voor het vestigen van nieuwe bedrijven voor de gehele gemeente. De lokale bedrijventerreinen worden zo mogelijk beperkt afrondend uitgebreid. Het beleid ten aanzien van detailhandel richt zich op het beschikbaar houden van een basisvoorziening voor het doen van boodschappen in zoveel mogelijk kernen en een volwaardige grotere supermarkt in Sint-Annaland, Sint-Maartensdijk en Tholen.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Aantal banen (t-1)	10.780	11.140	11.700

Acties

Economische structuur

We onderzoeken in lijn met de door de raad aangenomen motie de mogelijkheden voor vrachtwagenparkeren op bedrijventerrein Welgelegen.

Bedrijventerreincomplexen

Voor de uitbreiding van het bedrijventerrein Welgelegen worden stedenbouwkundige en programmatische randvoorwaarden opgesteld. Vervolgens zal een ruimtelijk plan worden opgesteld en de ruimtelijke procedure worden doorlopen. Afsluitend zal het plan en de grondexploitatieberekening ter vaststelling worden aangeboden aan uw raad.

In navolging van de ruimtelijke procedure van de randweg Oud-Vossemeer wordt de procedure voor de uitbreiding van het bedrijventerrein Oud-Vossemeer (Klaverveld) opgestart. Deze is in voorbereiding.

Verbinding economie en onderwijs

- Wij bevorderen de ontwikkeling van een MBO-techniekhub binnen onze gemeente.

- Wij ondersteunen de agrarische sector bij het omgaan met actuele uitdagingen en stimuleren de zoektocht naar nieuwe toekomstbestendige ontwikkelingsrichtingen, onder meer door de verkenning van een agrarisch “living lab” waarin ondernemers, onderwijsinstellingen en kennispartners kunnen samenwerken aan innovatie en praktijkgerichte oplossingen.

Opgave 3.3 Recreatie en Toerisme

Beleidskaders

- Strategische visie op toerisme en recreatie

Doelstelling

Meerwaarde creëren door een kwaliteitsgerichte ontwikkeling in balans met natuur en omgeving

Voor de nieuwe beleidsperiode zetten we op basis van de strategische visie op toerisme en recreatie in op kwaliteitsgerichte groei, waarbij verbetering van de bedbezetting (jaarrond) en minder afhankelijkheid van vaste gasten centraal staan. Onze ambitie is om deze groei te realiseren zonder extra druk op leefbaarheid en landschap. We streven naar een toename van het aantal toeristische overnachtingen in de beleidsperiode 2026–2030 met 10%. Hiermee zou het aantal overnachtingen bewegen richting de 550.000 overnachtingen.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Aantal overnachtingen (in t-1)	494.000	499.000	515.000

Acties

Verblijfstoerisme

We zetten in op kwaliteitsverbetering van bestaand aanbod in plaats van nieuwvestiging of uitbreiding. Door middel van het ondersteuningsprogramma voor de vrijetijdssector, dat we samen met Impuls Zeeland aanbieden, stimuleren we Thoolse recreatiebedrijven om te vernieuwen, te verduurzamen en in te spelen op ontwikkelingen in de sector.

Het verbeteren van de bedbezetting en het verkleinen van afhankelijkheid van vaste gasten proberen we te bereiken met inzet van marketingcampagnes gericht op kort verblijf en seizoensspreiding. Dit doen we in afstemming met Stichting Tholen Beter Bekend.

Natuur en landschap

We realiseren kleed- en rustfaciliteiten voor duikers en verbeteren de informatie over het onderwaterleven voor de 'landrecreant'. De locatie van deze faciliteiten wordt bepaald aan de hand van de resultaten van een enquête onder duikers en in samenwerking met de Nederlandse Onderwatersport Bond.

Dagrecreatie

We zorgen ervoor dat de basis van recreatieve infrastructuur en voorzieningen op orde blijft. We blijven werken aan het verbeteren van sanitaire voorzieningen bij strandjes en toeristische hotspots en intensiveren waar nodig het onderhoudsniveau van recreatiegebieden.

We onderzoeken de haalbaarheid van het meervoudig gebruik van de steiger bij Gorishoek via een publiek-private samenwerking.

Marketing

Door de beschikbare data van het Kenniscentrum Kusttoerisme continu te monitoren, krijgen we beter inzicht in de behoeften van de doelgroep en de bekendheid met en waardering van het aanbod. Daarom werken we samen aan onderzoeken die worden geïnitieerd vanuit het Kenniscentrum Kusttoerisme. In 2027 zal het inwonersonderzoek naar draagvlak toerisme weer worden herhaald. Dit levert naar verwachting weer waardevolle input op over het draagvlak toerisme per kern in onze gemeente.

Ook blijven we investeren in de samenwerking met Stichting Tholen Beter Bekend. Naast de online activiteiten, zoals de genoemde marketingcampagnes gericht op kort verblijf en seizoenspreiding, zet de Stichting ook in op het verder versterken van het gastheerschapsnetwerk, door het opnieuw aanbieden van de cursus Thools gastheerschap. Ook gaan zij verder aan de slag met de zogenaamde 'eilanddressing' door bijvoorbeeld gebouwen en objecten te verfraaien met foto's of schilderingen.

Opgave 3.4 Openbare ruimte

Beleidskaders

- Mobiliteitsvisie 2040
- Mobiliteitsplan 2022-2030
- Beleidsplan Wegen 2024-2028
- Regionale Mobiliteitsstrategie
- Regionale Energiestrategie 2.0
- Integrale Laadvisie

Doelstelling

Een veilige, toegankelijke en aantrekkelijke openbare ruimte

De kwaliteit van de openbare ruimte in de kernen is een belangrijke factor in de beleving van de inwoners. Via een gebiedsgerichte aanpak (uitvoeringsprogramma leefbare kernen) willen we de waardering voor de openbare ruimte vergroten. Deze impuls omvat onder andere het verbeteren van de verkeerscirculatie, het oplossen van parkeerproblemen, het verbeteren van verlichting en bestrating en/of het terugdringen van onkruid. Verder zetten wij de komende beleidsperiode in op het tegengaan van leegstand en verloedering in onze kernen. Hiermee dragen wij bij aan een veilige, toegankelijke en aantrekkelijke leefomgeving.

Acties

Uitvoeringsprogramma leefbare kernen

We stellen een plan van aanpak op om het uitvoeringsprogramma Leefbare Kernen concreet invulling te geven. Het uitvoeringsprogramma richt zich op het verbeteren van het gebruik en de belevingswaarde van de openbare ruimte, het versterken van de sociale samenhang en het creëren van ruimte voor ontmoeting. In de uitwerking van het uitvoeringsprogramma worden reguliere onderhoudsopgaven, reeds geplande projecten en burgerinitiatieven betrokken, evenals andere bouwstenen, waaronder de inventarisatie van kansrijke locaties voor aanpak van verpaupering en de routekaart van Stadlander

Samen met het Waterschap Scheldestromen en Glasdraad trekken we op bij de aanleg van glasvezel in de kleine kernen en buitengebied. Aanleg van glasvezel draagt ook bij aan de leefbaarheid in onze kernen. De verantwoordelijkheid blijft bij Glasdraad als netbeheerder, maar als gemeente zijn we nauw betrokken bij het proces en realisatie in de kernen.

Uitvoering mobiliteitsplan

In 2027 wordt, conform de planning, een tussenevaluatie uitgevoerd van het Mobiliteitsplan Tholen 2022-2030. Met deze evaluatie wordt inzicht verkregen in de voortgang van de ambities, doelstellingen en maatregelen uit het mobiliteitsplan en wordt beoordeeld in hoeverre deze nog aansluiten bij de actuele ontwikkelingen en opgaven. Daarnaast biedt de evaluatie ruimte om het mobiliteitsbeleid waar nodig te actualiseren en verder door te ontwikkelen. De resultaten vormen de basis voor eventuele bijstellingen, zodat ook in de resterende looptijd van het plan gericht kan worden gewerkt aan een verkeersveilige, bereikbare en toekomstbestendige gemeente.

Om de verkeersveiligheid te vergroten, treffen we verkeersremmende maatregelen in de Bloemenlaan en de Westpoort in Sint-Maartensdijk. Daarnaast werken we de mogelijkheden uit om de verkeersveiligheid op de Slabbecoornweg in Tholen te verbeteren.

Om de bereikbaarheid te verbeteren, halen we in een deel van de Simon Lindhoutstraat en de Prins Bernhardstraat in Tholen geparkeerde auto's van de rijbaan. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor het verkeer en verbetert de doorstroming. Daarnaast trekken we samen op met de provincie Zeeland bij de realisatie van de randweg rond Oud-Vossemeer. Hoewel de provincie hiervoor verantwoordelijk is, zijn wij als gemeente nauw betrokken bij het proces. Ook blijft de gemeente Tholen zich inzetten voor een snelle en efficiënte uitvoering van de instandhoudingsopgave aan de bruggen over de Schelde-Rijnverbinding door Rijkswaterstaat, met zo min mogelijk hinder voor inwoners, bedrijven en weggebruikers. Vanwege de ontwikkelingen aan de Pilootweg in Stavenisse en de verkeershinder die momenteel elders in het dorp wordt ervaren, zijn wij daarnaast in overleg met het waterschap over de wijze waarop vracht- en landbouwverkeer zo goed mogelijk rondom het dorp kan worden geleid. Hiermee willen we de leefbaarheid en verkeersveiligheid binnen de kern verbeteren en doorgaand verkeer door woonstraten zoveel mogelijk beperken. In samenwerking met Waterschap Scheldestromen werken we verder aan de realisatie van een vrijliggend fietspad langs de Stoofweg en Zoetwaterweg in Sint-Annaland. Met deze maatregel wordt de verkeersveiligheid voor fietsers verbeterd en ontstaat een aantrekkelijkere en comfortabelere fietsverbinding rondom het dorp. In 2027 wordt de planvorming verder uitgewerkt, zodat vervolgstappen richting uitvoering kunnen worden gezet. De Hoge Markt in Scherpenisse wordt heringericht om de kwaliteit, uitstraling en verkeersfunctie van het gebied te verbeteren. Als onderdeel van deze herinrichting worden extra parkeerplaatsen aangelegd in de Spuidamstraat. Hiermee wordt voorzien in de parkeerbehoefte van het centrum. De herinrichting draagt bij aan een aantrekkelijke, verkeersveilige en goed functionerende openbare ruimte.

Opgave 3.5 Klimaat, Energie en Milieu

Kerncijfers

Omschrijving	R 2023	R 2024	R 2025
Aantal tonnen restafval (h-a-h / fijn huishoudelijk)	3.547	3.114	2.947
Aantal tonnen GFT-afval (h-a-h / fijn bioafval)	3.386	3.516	3.362
Aantal tonnen OPK (h-a-h en miliieustraat)	1.319	1.152	1.080
Aantal tonnen glas (glasbakken - kernen en milieustraat)	441	414	424

Aantal tonnen PMD (h-a-h en milieustraat)	596	574	580

Beleidskaders

- Regionale Energiestrategie 2.0
- Transitievisie warmte
- Beleidsplan circulaire economie Zeeuwse gemeenten 2025-2028
- Energiebalans 2026-2030

Doelstelling

Vermindering van de CO2-uitstoot

Met de energietransitie bedoelen we de overgang van energie uit fossiele bronnen naar duurzaam opgewekte energie. In Nederland is de energietransitie uitgewerkt via de Klimaatwet in het landelijke Klimaatplan en het Klimaatakkoord. Het streven is om, met o.a. de Regionale Energiestrategie (RES), een evenredige en ambitieuze bijdrage te leveren aan het landelijke klimaatbeleid. Het landelijke doel is om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het doel voor 2030 bedraagt een reductie van 55% CO_2 en in 2040 90% minder broeikasgasuitstoot. De landelijke doelstellingen omarmen we in Zeeland. Zo bedroeg onze uitstoot in 1990 circa 140 kiloton. Bij een reductie van 55% betekent dit dat de uitstoot terug moet naar 63 kiloton in 2030.

Een subdoelstelling is om in 2030 een halvering van het aardgasverbruik te realiseren ten opzichte van 1990, waarbij dit verbruik gelijkgesteld wordt aan 2017 (2017: 1.310 m^3). Dit komt neer op een verbruik van 655 m^3.

Op basis van de Omgevingsvisie willen we verder dat in 2030 ten minste 55% van de gebruikte energie duurzaam wordt opgewekt, mits de netcongestie is opgelost. In 2024 werd 29% van het totale energieverbruik (1.841 TJ) in onze gemeente duurzaam opgewekt. Dit komt overeen met 543 TJ.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
CO_2-uitstoot in kiloton (in t-2)	126	134	125
Aantal m^3 aardgasverbruik (in t-1)	890	870	800
Percentage duurzaam opgewekte energie (in t-1)	27%	29%	33%

Acties

Duurzame opwek elektriciteit

- We onderzoeken of en hoe we het in 2024 opgesteld vermogen voor windenergie kunnen behouden bij het aflopen van de levensduur van bestaande turbines.
- We stellen beleid op voor kleine windturbines en andere kleinschalige opwek.
- We ontwikkelen een project voor flexibiliteit in het energiesysteem en onderzoeken de mogelijkheden van energiebesparing, vraagsturing en opslag (buurtbatterijen, thuisbatterijen, systeembatterijen) in de gebouwde omgeving.

Gebouwde omgeving (energiebesparing)

- We helpen inwoners hun energierekening te verlagen, onder andere door energiecoaches in te zetten en door isolatie(maatregelen) te stimuleren.
- We werken aan een (pre-)soortenmanagementplan zodat de isolatieopgave van inwoners kan worden voortgezet.
- We gaan bedrijventerreinen en individuele bedrijven helpen te verduurzamen.
- We brengen de diverse mogelijkheden voor verduurzaming van het bedrijventerrein Sint-Maartensdijk in beeld en verwerken deze in een verduurzamingsplan.

Gebouwde omgeving (duurzame warmte)

- We herijken de Transitievisie Warmte (2021) en stellen het Warmteprogramma vast (gereed eind 2027).
- We starten met het maken van uitvoeringsplannen om wijken aardgasvrij te kunnen maken.

Mobiliteit

We onderzoeken de mogelijkheden om het opladen van elektrische voertuigen in de gemeente Tholen mogelijk te maken, zoals snelladen voor personenvervoer en laden voor de logistiek. Verder onderzoeken we de haalbaarheid van een mobiliteitscoöperatie voor deelvervoer.

Doelstelling

Vermindering van het huishoudelijk restafval

Alle Zeeuwse gemeenten hebben een apart afval- of grondstoffenbeleid om aan de Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) doelstelling te voldoen. Samen met onze inwoners en ondernemers streven we onder andere via onze afvalinzameling naar een schoner milieu en naar vermindering van het restafval naar 90 kilo per persoon per jaar in 2030 vooruitlopend op een volledig circulaire aanpak in 2050.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner (in kg)	150	145	130
- Waarvan huis-aan-huis	116	110	100
- Waarvan milieustraat	34	35	30

Acties

Milieustraat

Eind van het jaar 2025 is een slagboom op de Milieustraat Sint-Maartensdijk gerealiseerd. Inwoners die afvalstoffenheffing betalen hebben toegang tot de Milieustraat met een pas. In 2026 en 2027 wordt het brenggedrag op de Zeeuwse milieustraten gemonitord. De resultaten vormen de basis voor een advies van de OLAZ aan de gemeenteraden over mogelijke aanpassingen.

Daarnaast wordt gewerkt aan het opbouwen van een netwerk voor het Circulair Ambachtscentrum Oosterschelde regio waar we als gemeente in participeren.

Huis-aan-huis-inzameling restafval

Om de VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) te realiseren is besloten om als financiële prikkel vanaf 2024 Diftar in te voeren bij de inzameling van het restafval. Hoewel we goed op weg zijn om het restafval verder te beperken, hebben we de doelstelling van 100 kg restafval in 2025 niet kunnen realiseren. Naast volumesturing en Diftar gaan we in nieuw te ontwikkelen wijken ervaring opdoen met het inzamelen van restafval op buurtniveau via ondergrondse containers. Inwoners gaan hun restafval dan zelf wegbrengen. We evalueren periodiek of maatregelen effectief zijn en of de huidige prijsprikkel voldoende is.

Inzameling grondstoffen

In de nieuw te ontwikkelen woonwijken blijven we de grondstoffen GFT, PMD en Oud Papier huis-aan-huis inzamelen. Het restafval brengen de inwoners weg naar de ondergrondse container in de buurt.

We maken een plan om naast de bestaande glas- en textielbakken in de kernen/wijken nog andere grondstoffen in te zamelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vet of e-waste. Gedacht wordt aan een pilot in één van onze kernen.

Circulair werken

- We stellen een uitvoeringsagenda circulaire economie 2027 op en voeren deze uit.
- We maken in 2027 een tussentijdse rapportage over de actiepunten uit het beleidsplan 2025-2028.

Opgave 3.6 Klimaatadaptatie, Groen en Landschapsontwikkeling

Beleidskaders

- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (Kasz) 2021-2026
- Water- en Rioleringsprogramma afvalwater, hemelwater en grondwater 2023-2027
- Water- en Rioleringsprogramma oppervlaktewater 2023-2027
- Beleidsplan Groen 2024-2028
- Landschapsontwikkelingsprogramma

Doelstelling

Een klimaatbestendige, waterrobuuste en biodiverse gemeente

Het klimaat verandert. Ondanks dat we maatregelen nemen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, krijgen we steeds vaker te maken met effecten van het veranderende klimaat, zoals hitte, wateroverlast en droogte. Daarom is het nodig om onze omgeving aan te passen aan deze nieuwe omstandigheden. Dit noemen we klimaatadaptatie. Ons doel is om in 2050 een klimaatbestendige, waterrobuuste en biodiverse gemeente te zijn. De Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (Kasz) geeft de regionale ambities aan, met voldoende ruimte voor maatwerk op lokaal niveau. Een integrale aanpak vanuit verschillende sectoren is een vereiste. Vergroening is hierbij een thema dat als een rode draad door meerdere sectoren loopt. Lokaal zetten we met ons beleidsplan Groen o.a. in op deze vergroening van onze kernen. We verbinden het groen onderling, versterken dit en werken hieraan via drie sporen: meer groen, beter groen en beter beleefbaar groen. Dit draagt bij aan een gezondere, duurzamere leefomgeving en bovendien aan meer woongenot. Meer groen is meetbaar. De oppervlakte van het groen binnen de bebouwde kom, uitgedrukt in een percentage van de totale oppervlakte binnen de bebouwde kom, bedroeg eind 2025 circa 26%. We willen dit in deze beleidsperiode uitbreiden richting de 30%.

Voor het gebied buiten de bebouwde kom is in samenwerking met agrariërs, het waterschap, natuurverenigingen en andere betrokkenen een Landschapsontwikkelingsprogramma tot stand gekomen. Onze natuur, het agrarisch landschap en de openheid van het landschap vormen de eigenheid van Tholen en worden door de Tholenaren hoog gewaardeerd. In algemene zin streven we daarom naar het beperken van ingrepen in het landschap en het in stand houden van de openheid en de rust. Met de uitvoering van dit programma willen we ons landschap verder ontwikkelen door rekening te houden met de gevolgen van klimaatverandering en door vergroting van de biodiversiteit. Bij ontwikkelingen streven we naar kwaliteitsverbetering waar het kan en een goede afweging tussen belangen waar het moet.

Indicator(en):

Naam	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Begroting 2027
Oppervlakte groen binnen de bebouwde kom t.o.v. de totale oppervlakte (%)	-	26%	27%

Acties

Klimaatadaptatie

- In 2027 vervolgen we de Zeeuwse samenwerking op het gebied van klimaatadaptatie en geven we uitvoering aan de Zeeuwse uitvoeringsstrategie.
- Daarnaast verzorgen we vanuit Tholen zelf diverse publiciteitsactiviteiten zoals een verhuispakket en het stimuleren van meer groen en minder verharding.
- Verder planten we meer groen aan in het stedelijk gebied, de nadere toelichting hieromtrent is te vinden onder 'groen'.

Water

Om de kans op wateroverlast te verkleinen voeren we diverse projecten uit:

- Oostsingel / Wilhelminastraat te Sint-Maartensdijk;
- Vervolg Lenteplein / Margrietlaan te Scherpenisse;
- Molenstraat te Oud-Vossemeer;
- Aanleg hemelwaterleidingen in (delen van) het Havenpad, Prins Bernardstraat, Julianastraat en Bos te Stavenisse.

Landschapsontwikkeling

We werken het Landschapsontwikkelingsprogramma (LOP) verder uit, samen met agrariërs en terreinbeheerders, met als doel een uitvoeringsprogramma in gang te zetten. Zelf initiëren we concrete startprojecten zoals landschappelijke inpassingen van bebouwd gebied en kernrandzones. Agrariërs en terreinbeheerders kunnen als dragers van het landschap kansen pakken en op basis van vrijwilligheid werken aan een sterke economie, een mooi landschap, biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Het opstellen van een uitvoeringsprogramma is een meerjarige opgave die in 2027 verder vorm gegeven wordt.

Groen

We richten ons op het vergroenen van de openbare ruimte en op het mooi, klimaatadaptief, functioneel, biodivers en beleefbaar inrichten en beheren van het openbaar groen. We verbinden het groen onderling, versterken dit en werken hieraan via:

Meer groen

We realiseren nieuwe groenvoorzieningen in de projecten Masterplan sport en onderwijs te Tholen onderdeel mobiliteit, bedrijventerrein Welgelegen te Tholen, Lenteplein en Hoge Markt te Scherpenisse, Wilhelminastraat te Sint-Maartensdijk, delen van de wijk Molenvliet Tholen en Poststraat Zuid Stavenisse. Dit leidt tot een toename van het areaal openbaar groen. We planten ook bomen aan in bovengenoemde projecten en zetten de uitdeelacties van boompjes voort. In 2021 zijn we hiermee gestart en in 2028 willen we 50.000 extra boompjes hebben aangeplant/uitgedeeld in onze gemeente.

Beter groen

We schouwen de openbare beplantingen en stellen een lijst op van te renoveren groenvakken (locaties die niet meer voldoen aan het vastgestelde kwaliteitsniveau). Met de uit te voeren renovaties werken we aan toekomstbestendig groen.

Beter beleefbaar groen

Het ontwerp voor de Wilhelminastraat / Rädda Barnenstraat te Sint-Maartensdijk dat samen met inwoners is opgesteld, gaan we uitvoeren. Dit project is gericht op meer toegankelijk groen zodat dit bijdraagt aan belevingswaarde en een gezonde groene leefomgeving. Dit geldt ook voor de projecten Schuttershof en Landtong Tholen (Schelde-Rijnweg) en Westvest Sint-Maartensdijk. Het project Lenteplein en Margrietlaan Scherpenisse zorgt voor makkelijk te bereiken groen in de buurt en betere onderlinge verbondenheid van groenstructuren.

Lasten en baten Programma 3

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Wonen en Erfgoed						
Lasten	12.172	19.265	10.373	8.670	9.012	5.924
Baten	-9.935	-14.043	-7.352	-6.468	-6.805	-3.933
Totaal Wonen en Erfgoed	**2.237**	**5.222**	**3.021**	**2.202**	**2.207**	**1.991**
Werken						
Lasten	5.320	2.805	1.665	253	253	253
Baten	-6.023	-2.295	-1.182	0	0	0
Totaal Werken	**-703**	**510**	**483**	**253**	**253**	**253**
Recreatie en Toerisme						
Lasten	1.088	1.507	1.007	1.007	1.007	998
Baten	-861	-862	-925	-925	-925	-925
Totaal Recreatie en Toerisme	**227**	**645**	**82**	**82**	**82**	**73**
Mobiliteit						
Lasten	5.487	6.103	5.775	5.832	5.858	5.904
Baten	-851	-629	-652	-652	-652	-652
Totaal Mobiliteit	**4.636**	**5.474**	**5.123**	**5.180**	**5.206**	**5.252**
Energie en Milieu						
Lasten	5.993	7.109	6.030	5.827	5.759	5.746
Baten	-5.592	-4.573	-4.486	-4.486	-4.481	-4.481
Totaal Energie en Milieu	**401**	**2.536**	**1.544**	**1.341**	**1.278**	**1.265**
Klimaatadaptatie en Natuur						
Lasten	4.160	4.194	4.349	4.349	4.149	4.149
Baten	-2.847	-2.700	-2.766	-2.766	-2.766	-2.766
Totaal Klimaatadaptatie en Natuur	**1.312**	**1.494**	**1.583**	**1.583**	**1.383**	**1.383**
Resultaat	**8.110**	**15.882**	**11.836**	**10.641**	**10.409**	**10.217**

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Onder de programma's zijn alleen de inkomsten opgenomen die een direct verband hebben met deze programma's. Een aantal inkomsten is echter niet direct aan een programma toe te rekenen. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat het gaat om dekkingsmiddelen waar geen vastgesteld bestedingsdoel tegenover staat.

Lasten en baten programma Algemene dekkingsmiddelen

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Algemene Dekkingsmiddelen						
Lasten	1.454	623	644	587	790	632
Baten	-74.173	-72.668	-72.921	-70.740	-69.801	-70.659
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	**-72.720**	**-72.045**	**-72.277**	**-70.153**	**-69.011**	**-70.027**
Resultaat	**-72.720**	**-72.045**	**-72.277**	**-70.153**	**-69.011**	**-70.027**

Treasury

Toelichting Treasury

Op grond van de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten de rentekosten verplicht aan de betreffende taakvelden worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Het saldo van de financieringsfunctie wordt als volgt gespecificeerd:

Bedragen * € 1.000	**Rekening 2025**	**Begroting 2026 n.w.**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Rentelasten langlopende leningen	822	354	600	502	425	363
Rente financieringstekort	0	0	-210	-185	120	0
Afschrijving agio (boeterente)	111	111	111	111	111	111
Externe rentebaten	-956	-173	-71	-71	-71	-71
Doorberekening rente grondexpl.	0	-48	-37	-24	-22	-8
Doorbel. taakvelden (omslagrente)	0	-287	-312	-309	-336	-326
Totaal	**-23**	**-43**	**81**	**24**	**227**	**69**

Specificatie van de beleggingen

De specificatie van de beleggingen is als volgt:

Bedragen * € 1.000	Rekening 2025	Begroting 2026 n.w.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Dividend BNG	-85	-75	-60	-60	-60	-60
Dividend ZEH	-3.640	-3.990	-1.750	-1.500	-1.250	-1.250
Dividend GBE Aqua	-162	-162	-162	-162	-162	-162
Dividend Stedin	-3	-8	-3	-3	-3	-3
Totaal	**-3.890**	**-4.235**	**-1.975**	**-1.725**	**-1.475**	**-1.475**

Lokale heffingen

Toelichting Lokale heffingen

Hieronder volgt een specificatie van de lokale heffingen. Voor een verdere verdieping wordt verwezen naar de paragraaf “Lokale heffingen”. De post Uitvoering Wet WOZ betreft ongeveer 90% van de totale bijdrage aan GR SaBeWa Zeeland.

Bedragen * € 1.000	Rekening 2025	Begroting 2026 n.w.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
OZB woningen	-3.562	-3.700	-3.836	-3.963	-4.094	-4.217
Uitvoering Wet WOZ	521	488	489	489	489	489
OZB niet-woningen	-3.020	-2.898	-3.179	-3.284	-3.393	-3.495
Parkeerbelasting	-8	-6	-5	-5	-5	-5
Hondenbelasting	-1	0	0	0	0	0
Heffing en invordering	-18	-7	-37	-37	-37	-37
Totaal	**-6.088**	**-6.123**	**-6.568**	**-6.800**	**-7.040**	**-7.265**

Uitkering gemeentefonds

Toelichting Uitkering gemeentefonds

De raming van de uitkering gemeentefonds is gebaseerd op de Meicirculaire gemeentefonds 2026 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het bedrag wordt over de gemeenten verdeeld aan de hand van maatstaven, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor. Hieronder volgt een specificatie van de uitkering uit het gemeentefonds:

	Rekening 2025	Begroting 2026 n.vjw.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Basisuitkering	43.228.000	41.873.000	42.066.806	40.662.000	39.988.000	40.058.000
Uitkeringsfactor o.b.v. circulaire	1,4860	1,4900	1,5490	1,5550	1,5590	1,5800
Uitkering zonder verfijningen	64.237.000	62.391.000	65.161.000	63.229.000	62.341.000	63.292.000
Korting OZB-capaciteit	4.726.000	5.254.000	5.310.000	5.310.000	5.310.000	5.310.000
Netto algemene uiterking	59.511.000	57.137.000	59.851.000	57.919.000	57.031.000	57.982.000
Afrekening v.j.	-180.000	0	0	0	0	0
Integratie en decentralisatie uitk.	3.385.000	3.826.000	3.964.000	2.932.000	2.891.000	2.824.000
Uitkering gemeentefonds	62.716.000	60.963.000	63.815.000	60.851.000	59.922.000	60.806.000
Stelpost CDOKE	0	0	0	800.000	800.000	800.000
Baten (per saldo)	**62.716.000**	**60.963.000**	**63.815.000**	**61.651.000**	**60.722.000**	**61.606.000**

Overzicht Overhead

Lasten en baten Programma Overhead

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Overhead						
Lasten	12.038	12.232	12.405	12.255	12.068	11.959
Baten	-477	-286	-192	-192	-192	-192
Totaal Overhead	**11.562**	**11.946**	**12.213**	**12.063**	**11.876**	**11.767**
Resultaat	**11.562**	**11.946**	**12.213**	**12.063**	**11.876**	**11.767**

Toelichting Overzicht Overhead

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV voorgeschreven dat het programmaplan in een apart overzicht de kosten van overhead weergeeft. In de programma's zelf zijn de kosten opgenomen die direct betrekking hebben op het primaire proces.

Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet mogelijk is om uit de taakvelden alle tarieven te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven zijn berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Deze extracomptabele berekening hebben we opgenomen in de paragraaf "Lokale heffingen". De overhead moet hierbij op een consistente wijze worden toegerekend. De gemeente Tholen kiest er voor om de overhead aan de taakvelden toe te rekenen op basis van de directe personeelskosten. Deze methode is door uw raad opgenomen in de "Financiële verordening gemeente Tholen 2025". De berekening van het opslagpercentage is hieronder weergegeven:

Berekening opslagpercentage overhead			
Kosten taakveld overhead	12.405.000		
Af: Inkomsten taakveld overhead	192.000		
Netto kosten taakveld overhead		12.213.000	
Af: Toe te rekenen kosten			
Rechtspositionele verplichtingen	0		
Flexibele schil	100.000		
		100.000	
Totale netto kosten			12.113.000
Totale salarislasten excl. overhead			15.965.000
Opslagpercentage overhead*			75%

* afgerond op een veelvoud van 5%

Beleidsindicatoren	B 2027
Overhead gemeentelijke organisatie (% van de totale lasten)	11,6%
*Formatie: fte per 1.000 inwoners**	8,5
*Bezetting: fte per 1.000 inwoners**	7,6
*Apparaatskosten per inwoner (euro)**	€ 983
Externe inhuur (%)	7,1%

* exclusief gemeenteraad en B&W

Paragrafen

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Gemeenten hebben in toenemende mate te maken met uiteenlopende risico's waarvan zij zich bewust moeten zijn. Een essentiële voorwaarde voor risicobewustwording is inzicht in risico's. Wanneer dit in voldoende mate bestaat, kan worden bepaald op welke wijze (1) risico's beheersbaar kunnen worden gemaakt en (2) de financiële positie van de gemeente tegen deze risico's kan worden beschermd. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de "Financiële verordening gemeente Tholen 2025" verplichten de gemeente tot het voeren van risicomanagement en het opstellen van een paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Deze paragraaf is een onderdeel van het totale risicomanagementproces en geeft met name inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen.

De paragraaf gaat in op:
- Het risicomanagementbeleid;
- Het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's);
- De benodigde weerstandscapaciteit;
- De belangrijkste risico's;
- De beschikbare weerstandscapaciteit;
- De kengetallen omtrent de financiële positie.

Risicomanagementbeleid

Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële tegenvallers. Het weerstandsvermogen is het vermogen om deze tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit in gevaar komt. Het weerstandsvermogen kan worden uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).

Het beleid ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de "Financiële verordening gemeente Tholen 2025", die door uw raad is vastgesteld op 17 april 2025.

Risicoprofiel voor de gehele organisatie

Voor de gehele organisatie zijn de belangrijkste risico's in beeld gebracht. Het risicoprofiel is divers van aard. Voor de in kaart gebrachte risico's zijn diverse beheersmaatregelen benoemd. Deze zijn bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor zal de totale impact van de risico's op de organisatie afnemen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van het risicoprofiel kan bepaald worden hoeveel geld nodig is om alle risico's te kunnen afdekken. Alle risico's zullen zich echter nooit én tegelijk, én in hun maximale omvang voordoen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt daarom berekend op basis van een risicosimulatie (Monte-Carlo methode). We gaan hierbij uit van een zekerheidspercentage van 90%. Door deze benadering wordt voorkomen dat er een te groot weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit) wordt aangehouden. De totaal benodigde weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2027 circa € 2,7 miljoen.

Risico top 5

In de tabel hieronder zijn de belangrijkste risico's van de gemeente Tholen, gerangschikt naar financiële impact, weergegeven. Het percentage geeft het aandeel van het risico in de totaal benodigde weerstandscapaciteit weer (2,7 miljoen). De top 5 risico's beslaan ruim 78% van de totaal benodigde capaciteit.

Tabel: Belangrijkste 5 financiële risico's			
Risico	**Kans**	**Max. financieel gevolg**	**Invloed**
Tekort bij de uitvoering van de Jeugdwet	70%	€ 2.100.000	44%
Schade door cyberaanvallen	50%	€ 250.000	16%
Lagere uitkering gemeentefonds	50%	€ 500.000	10%
Tekorten binnen gemeentelijke grondexploitaties	50%	€ 250.000	5%
Tekorten als gevolg van inflatie	50%	€ 200.000	4%

Toelichting risico's

Tekort bij de uitvoering van de Jeugdwet

De gemeente Tholen is na de decentralisatie in 2015 gestart met een budget voor de Jeugdwet van circa € 4,5 miljoen. Dit bedrag is in 2025 uitgegroeid tot een bedrag van circa 9,7 miljoen. Voor 2026 heeft er een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden die op basis van de beste inschatting reeds in de begroting is verwerkt. Echter ondanks dat er op een breed front inzet plaatsvindt om meer grip te krijgen op de budgetten, is de kans groot dat er een stijging plaatsvindt in de toekomstige uitgaven. Het maximale risico schatten we in op € 1,5 miljoen. Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld. Rekening houdend met een kans van 70%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 2,1 miljoen.

Schade door cyberaanvallen

De gemeente is in toenemende mate afhankelijk van digitale systemen voor de uitvoering van haar dienstverlening en bedrijfsvoering. Ondanks de getroffen beveiligingsmaatregelen bestaat het risico dat de gemeente wordt geconfronteerd met een cyberaanval, bijvoorbeeld door ransomware, phishing, datadiefstal of uitval van kritische ICT-systemen. Een succesvolle cyberaanval kan leiden tot tijdelijke verstoring van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven, herstelkosten voor ICT-systemen, kosten voor externe deskundigen, juridische kosten en eventuele boetes of claims als sprake is van een datalek. Daarnaast kan imagoschade ontstaan, hetgeen het vertrouwen in de gemeentelijke organisatie kan beïnvloeden. De gemeente treft diverse beheersmaatregelen om de kans en impact van cyberincidenten te beperken. Hierbij kan worden gedacht aan informatiebeveiligingsbeleid conform de BIO, periodieke beveiligingsaudits, bewustwordingstrainingen voor medewerkers, monitoring van systemen, back-upvoorzieningen en incidentresponsprocedures. Gelet op de toenemende dreiging van cybercriminaliteit achten wij de kans op een incident reëel. Rekening houdend met een kans van 50% en een maximaal risico van € 1,5 miljoen leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,75 miljoen.

Lagere uitkering gemeentefonds

Het ravijn is vanaf 2028 volledig in onze meerjarenraming verwerkt. Het risico bestaat dat de uitkering gemeentefonds echter nog lager uitvalt. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft eind 2025 een tussenbericht gepubliceerd over de manier waarop de algemene uitkering uit het gemeentefonds over gemeenten wordt verdeeld. De ROB maakt zich zorgen over de rechtvaardigheid en transparantie van de verdeling en heeft een aantal verbetervoorstellen voor de verdeling vanaf 2027 gedaan. Het maximale risico schatten we in op € 0,5 miljoen. Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld. Rekening houdend met een kans van 50%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,5 miljoen.

Tekorten binnen gemeentelijke grondexploitaties

Het grootste risico ten aanzien van de huidige schattingen is gelegen in woningbouwcomplex Havengebied te Sint-Annaland. Bij de overige complexen zijn de nog te realiseren kosten en opbrengsten beperkt en/of zijn de verwachte eindwaarden zodanig hoog dat eventuele risico's binnen het complex zijn op te vangen. De nog te realiseren opbrengsten binnen woningbouwcomplex Havengebied Sint-Annaland bedragen € 4,6 miljoen, de nog te realiseren kosten € 1,1 miljoen en het verwachte resultaat op eindwaarde € 0,2 miljoen. Het grootste risico binnen dit complex betreft met name de grondprijsontwikkeling van de uitgeefbare kavels. De kleine woontorens op het Havenplateau zijn reeds geleverd en voor de grote woontoren is al een verkoopovereenkomst afgesloten. De kostenramingen voor het bouw- en woonrijp maken zijn gebaseerd op de GWW-prijzen van begin 2026. Het maximale risico op basis van een gevoeligheidsanalyse van de grondexploitatie van Havengebied Sint-Annaland (daling uitgifteprijzen met 20%) schatten we in op € 0,5 miljoen. Met een kans van 50% leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,25 miljoen.

Tekort als gevolg van inflatie

Door het conflict in het Midden-Oosten en de hierdoor ontstane energiecrisis bestaat het risico dat de (prijs)stijgingen hoger zijn dan waarmee in de programmabegroting rekening gehouden is. Het risico schatten we in op € 0,2 miljoen. Vanwege het structurele karakter hebben we het totale risicobedrag verdubbeld. Met een kans van 50% leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,2 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Met de beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we de aanwezige middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Onder de incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen) valt de algemene reserve niet vrij besteedbaar. Tot de structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) behoren de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit; de riool- en afvalstoffenheffing mogen maximaal kostendekkend zijn (inclusief compensabele BTW). Omdat dit (vrijwel) het geval is, zit hierin geen ruimte om extra middelen te genereren. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit onroerende zaakbelasting wordt het tarief volgens de norm van artikel 12 Financiële verhoudingswet gehanteerd.

De beschikbare weerstandscapaciteit voor de periode tot en met 2030 is als volgt bepaald:

Ultimo jaar (in miljoen €)	**Realisatie 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
Vermogen:						
Algemene reserve niet vrij besteedbaar	53,8	58,8	58,5	58,5	58,5	58,5
Exploitatie:						
Onbenutte belastingcapaciteit	0,8	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8
Onvoorzien	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Beschikbare weerstandscapaciteit	**54,6**	**59,7**	**59,6**	**59,6**	**59,6**	**59,6**

Kengetallen financiële positie

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient in het jaarverslag een verplichte basisset aan financiële kengetallen in de onderhavige paragraaf opgenomen te worden. De kengetallen geven gezamenlijk inzicht in de financiële positie. Voor de toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Zij kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. De toezichthouder hanteert geen normering, maar maakt gebruik van signaleringswaarden.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Op basis van het overzicht incidentele baten en lasten kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Vervolgens wordt hierbij het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves opgeteld. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door de uitkomst te delen door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uit te drukken in een percentage.

De toezichthouder maakt, op basis van het gemeenschappelijk toezichtkader gemeenten, voor het kengetal structurele exploitatieruimte gebruik van onderstaande signaleringswaarden:

Minst risicovol	Vanaf 0%
Neutraal	0%
Meest risicovol	tot 0%

Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)		**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
A	Totale structurele lasten (excl. onvoorzien)	87.854	101.475	98.129	95.673	95.382	93.960
B	Totale structurele baten	93.511	102.978	100.612	97.061	96.454	94.440
C	Totale structurele toevoegingen reserves	25	25	25	25	25	25
D	Totale structurele onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	0
E	Totale baten (excl. reservemutaties)	117.821	112.457	103.612	97.061	96.454	94.440
	Struct. exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/Ex100%	**4,8%**	**1,3%**	**2,4%**	**1,4%**	**1,1%**	**0,5%**

De structurele exploitatieruimte kan als minst risicovol worden aangemerkt.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn afbetaald (niet belast met schulden). De ratio wordt uitgedrukt als de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Uw raad streeft naar een solvabiliteitsratio van minimaal 30%.

De toezichthouder maakt, op basis van het gemeenschappelijk toezichtkader gemeenten, voor het kengetal solvabiliteit gebruik van onderstaande signaleringswaarden:

Minst risicovol	Vanaf 50%
Neutraal	Vanaf 20% tot 50%
Meest risicovol	Tot 20%

Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)		**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	97.384	93.868	93.606	93.477	93.759	94.014
B	Balanstotaal	166.260	141.984	137.547	134.068	129.735	126.723
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**59%**	**66%**	**68%**	**70%**	**72%**	**74%**

De solvabiliteitsratio kan als minst risicovol worden aangemerkt.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de (netto) schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten. De hoogte van de baten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Hoe hoger de inkomsten des te meer schuld een gemeente kan aangaan. De netto schuldquote betreft de netto schuld als aandeel van de totale baten (voor reservemutaties). Uw raad streeft naar een netto schuldquote van maximaal 90%.

De toezichthouder maakt, op basis van het gemeenschappelijk toezichtkader gemeenten, voor het kengetal netto schuldquote, gebruik van onderstaande signaleringswaarden:

Minst risicovol	Tot 90%
Neutraal	Vanaf 90% tot 130%
Meest risicovol	Vanaf 130%

Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	Vaste schulden	43.249	38.266	34.329	30.392	27.195	24.237
B	Netto vlottende schulden	3.604	0	0	1.298	0	0
C	Overlopende passiva	11.624	0	0	0	0	0
D	Financiële activa	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763
E	Uitzettingen < 1 jaar	54.504	10.511	10.796	0	3.423	3.188
F	Liquide middelen	335	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa	2.803	0	0	0	0	0
H	Tot. baten (excl. reservemutaties)	117.821	112.457	103.612	97.061	96.454	94.440
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	**-2%**	**22%**	**20%**	**30%**	**22%**	**19%**

De netto schuldquote kan als minst risicovol worden aangemerkt.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Een gemeente met veel verstrekte leningen heeft normaliter veel schulden, welke onder normale omstandigheden niet op de begroting drukken. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote hieronder gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. De berekeningswijze is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	43.249	38.266	34.329	30.392	27.195	24.237
B	Netto vlottende schulden (cf. art. 48 BBV)	3.604	0	0	1.298	0	0
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	11.624	0	0	0	0	0
D	Financiële activa (cf. art 36 BBV lid d, e en f)	5.238	6.238	6.238	6.238	6.238	6.238
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	54.504	10.511	10.796	0	3.423	3.188
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	335	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.803	0	0	0	0	0
H	Tot. baten (excl. reservemutaties)	117.821	112.457	103.612	97.061	96.454	94.440
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	**-4%**	**19%**	**17%**	**26%**	**18%**	**16%**

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen kan als minst risicovol worden aangemerkt.

Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan welk deel van de netto-schuldquote veroorzaakt wordt door de grondexploitatie. Een gemeente met veel grondvoorraden heeft normaliter veel schulden, welke bij normale marktomstandigheden niet op de begroting drukken. Als de markt tegenzit, gaat dit echter niet meer op. Een gemeente met veel grondvoorraden kan dan een probleem krijgen vanwege de schulden die voor de aanschaf zijn aangegaan. Voor de berekening van het kengetal wordt de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten (voor reservemutaties) en uitgedrukt in een percentage. Uw raad streeft naar een kengetal grondexploitatie van maximaal 20%.

De toezichthouder maakt, op basis van het gemeenschappelijk toezichtkader, voor het kengetal grondexploitatie gebruik van de onderstaande signaleringswaarden:

Minst risicovol	Tot 20%
Neutraal	Vanaf 20% tot 35%
Meest risicovol	Vanaf 35%

Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)		**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Begroting 2029**	**Begroting 2030**
A	Voorraden bouwgrond in exploitatie	15.379	11.610	7.357	6.446	1.951	1.490
B	Tot. baten (excl. reservemutaties)	117.821	112.457	103.612	97.061	96.454	94.440
	Grondexploitatie A/B X 100%	**13%**	**10%**	**7%**	**7%**	**2%**	**2%**

Het kengetal grondexploitatie kan als minst risicovol worden aangemerkt.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de ozb, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Het streven is om onze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten te handhaven. Dit komt globaal overeen met een onbenutte belastingcapaciteit van maximaal 90%.

De toezichthouder maakt op basis van het gemeenschappelijk toezichtkader voor het kengetal belastingcapaciteit gebruik van onderstaande signaleringswaarden:

Minst risicovol	Tot 95%
Neutraal	Vanaf 95% tot 105%
Meest risicovol	Vanaf 105%

Ultimo jaar		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A	OZB-lasten voor gezin bij gem. WOZ-waarde	326	347	357	368	379	390
B	Rioolheffing voor gezin	210	210	210	210	210	210
C	Afvalstoffenheffing voor gezin	312	343	354	367	385	400
D	Tot. woonlasten voor gezin (A+B+C)	848	900	921	945	974	1.000
E	Woonlasten landelijk gem. gezin (t-1)	994	1.044	1.095	1.150	1.207	1.268
	Woonlasten t.o.v. landelijk gem. (D/E)x100%	**85%**	**86%**	**84%**	**82%**	**81%**	**79%**

De totale woonlasten bevinden zich onder het landelijk gemiddelde van t-1 en kunnen als minst risicovol worden aangemerkt. Voor het landelijk gemiddelde is uitgegaan van een stijging van 5% op basis van ervaringscijfers.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De gemeente Tholen is ruim 25.000 hectare groot. Een groot deel daarvan bestaat uit openbare ruimte. Deze openbare ruimte bevat o.a. wegen, riolering, groen, water, havens en openbare gebouwen. Alle in deze openbare ruimte aanwezige kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. In deze paragraaf worden de kaders geschetst voor het onderhoud aan deze kapitaalgoederen. De lasten hiervan zijn terug te vinden in programma Ruimte. Voor het onderhoud aan de kapitaalgoederen zijn de volgende beleidsplannen vastgesteld:

Beleidsplan	Vaststelling Raad	Herziening plan	Onderhoudsniveau [1]	Achterstallig onderhoud
Wegen	2024	2029	Niveau B (basis) [1]	<1%
Openbare verlichting	2024	2029	o.b.v. stabiliteitsmetingen	<3%
Groen	2024	2029	Niveau A t/m C [2]	<1%
Water	2022	2027	Goed	<2%
Riolering	2022	2027	Cf. klassen bij funct. Eisen	<1%
Gebouwen	2025	2030	Conditie 3 (redelijk)	<1%
Havens	2024	2029	Redelijk	<1%

[1] Maximaal 10% van het areaal in niveau C (matig) kan zonder extra kosten in stand kan worden gehouden. Stijgt het percentage areaal in niveau C boven de 10%, dan stijgen de kosten. Bij onderhoudsniveau D (slecht) is er sprake van achterstallig onderhoud;

[2] Sinds 2016 is het onderhoudsniveau als volgt: randzones niveau C (laag), centra en begraafplaatsen niveau A (hoog), overig niveau B (basis).

Wegen

Beleidskader

Het beleidsplan Wegen 2024-2028 is vastgesteld in uw raad op 18 april 2024. Hierin is ook beleid opgenomen met betrekking tot het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken en nieuw beleid met betrekking tot beheer en onderhoud van wegmarkering en belijning.

Financieel overzicht:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Jaarlijkse lasten exploitatie	4.095.075	4.161.100	4.017.000
B	Kapitaallasten	255.590	546.360	580.000
C	Totale lasten	4.350.665	4.707.460	4.597.000
D	Vergoedingen	320.215	268.000	286.000
E	**Jaarbudget (C-D)**	**4.030.449**	**4.439.460**	**4.311.000**

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Stand 1-1	1.537.140	1.476.225	1.091.225
B	Structurele storting	691.000	691.000	691.000
C	Aanwending	751.915	1.076.000	789.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	**1.476.225**	**1.091.225**	**993.225**

Openbare verlichting

Beleidskader

Het op 18 april 2024 door uw raad vastgestelde beleidsplan Openbare verlichting 2024-2028 bevat een evaluatie van het eerdere beleidsplan uit 2019. Tevens beschrijft het plan het toepassingsgebied, stelt het de kaders en inhoud van het vakgebied, beschrijft het de onderhoudsmethodiek en de daarmee gepaard gaande financiële lasten.

Financieel overzicht:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Jaarlijkse lasten exploitatie	334.265	430.500	349.000
B	Kapitaallasten	14.040	30.970	35.000
C	Totale lasten	348.305	461.470	384.000
D	Vergoedingen	48.101	15.000	25.000
E	**Jaarbudget (C-D)**	**300.204**	**446.470**	**359.000**

Openbaar groen

Beleidskader

Het beleidsplan Groen 2024-2028 is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 april 2024. Het plan omschrijft het doel om de waarden van groen te behouden, tot hun recht te laten komen, te vergroten en onderling te verbinden tot een groen netwerk en sterke groenstructuur. Door beheer en (her)inrichting en door ruimte te bieden voor initiatieven die daarop gericht zijn. Hiervoor richten we ons primair op regulier, dagelijks beheer voor behoud en verbetering van de leefomgeving, maar ook volgens de sporen: meer groen, beter groen en beter beleefbaar groen. Verder heeft iedere kern een eigen DNA met bijbehorende specifieke kenmerken en belangrijke groenstructuren. Het beleidsplan richt zich erop om dit te behouden en waar mogelijk te versterken. Dit alles wordt samengevat in het hogere doel van het groenbeleid: “Het bereiken van een gezonde groene leefomgeving en daarmee een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte, die bijdraagt aan het welzijn van bewoners en gebruikers”.

Financieel overzicht:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Jaarlijkse lasten exploitatie	1.735.748	1.916.500	1.996.000
B	Vergoedingen	26.903	36.000	32.000
C	**Jaarbudget (A-B)**	**1.708.845**	**1.880.500**	**1.964.000**

Vijvers en waterlopen

Beleidskader

In het kader van het project Beheer en Onderhoud in Bebouwd gebied (BOB) is in 2017 met het waterschap Scheldestromen een bestuurlijke overeenkomst gesloten over het onderhoud van oppervlaktewateren binnen bebouwd gebied. Het baggerwerk wordt sindsdien in overleg met de gemeente door het waterschap uitgevoerd, terwijl het maaiwerk in overleg met het waterschap door de gemeente wordt uitgevoerd. De overeenkomst is in 2025 geactualiseerd en met tien jaar verlengd. Verder is in uw raad van 8 december 2022 het Water- en rioleringsprogramma (Deel II: Oppervlaktewater) 2023-2027 vastgesteld.

Financieel overzicht:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Jaarlijkse lasten exploitatie	358.269	267.500	333.000
B	Vergoedingen	224.387	110.000	180.000
C	**Jaarbudget (A-B)**	**133.882**	**157.500**	**153.000**

Riolering

Beleidskader

In uw raad van 8 december 2022 is het Water- en rioleringsprogramma (Deel I: Afvalwater, hemelwater en grondwater) 2023-2027 vastgesteld.

Financieel overzicht:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Jaarlijkse lasten exploitatie	957.163	937.100	947.000
B	Storting spaarvoorziening	1.073.000	1.073.000	1.073.000
C	Totale lasten	2.030.163	2.010.100	2.020.000
D	Rioolheffing	2.557.228	2.478.000	2.478.000
E	Vergoedingen	38.960	64.000	64.000
F	Mutatie voorziening riolering	-35.385	12.000	12.000
G	**Voordeel exploitatie/comp. Btw (C-D-E-F)**	**-530.640**	**-543.900**	**-534.000**

Verloop spaarvoorziening riolering		**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
A	Stand 1-1	1.115.308	1.455.081	1.398.981
B	Structurele storting	1.073.000	1.073.000	1.073.000
C	Aanwending	733.227	1.129.100	1.129.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	**1.455.081**	**1.398.981**	**1.342.981**

Verloop voorziening beklemmende middelen van derden met een specifieke aanwendingsrichting		**Rekening 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
A	Stand 1-1	202.510	237.895	225.895
B	Mutatie	-35.385	12.000	12.000
	Stand per 31-12 (A-B)	**237.895**	**225.895**	**213.895**

Gebouwen

Beleidskader

Het beleidsplan Gemeentelijk vastgoed 2025-2029 is vastgesteld in uw raad van 17 april 2025. Het beleidsplan voorziet in de volgende kaders:

- Indeling van de gemeentelijke gebouwen en objecten in rubrieken;
- De te handhaven technische conditie per object;
- Integrale aanpak van groot onderhoud in combinatie met verduurzaming en toegankelijkheid van het vastgoed;
- De financiële meerjarenplanning 2025-2034.

Financieel overzicht

Voor het jaarlijkse onderhoud is een bedrag van € 385.000 opgenomen in de begroting. Voor het meerjarig onderhoud aan de gebouwen is een voorziening aanwezig. Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Stand 1-1		254.858	261.858
B	Structurele storting	825.000	825.000	828.000
C	Aanwending	570.142	818.000	872.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	**254.858**	**261.858**	**217.858**

Havens

Beleidskader

Het beleidsplan Beheer en Onderhoud Havens 2024-2028 is vastgesteld in uw raad van 18 april 2024. In dit beleidsplan staan de huidige situatie, de kwaliteitsdoelstellingen voor de lange termijn, de te nemen (onderhouds)maatregelen, de spelregels voor het gebruik van de havens en de bijbehorende financiën beschreven.

Financieel overzicht:

Voor de jaarlijkse lasten is, na aftrek van bijdragen derden, een bedrag van € 140.000 in de begroting opgenomen. Voor het meerjarig onderhoud aan de havens is een voorziening aanwezig. Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Stand 1-1	374.824	399.133	426.133
B	Structurele storting	53.500	53.500	53.000
C	Aanwending	29.191	26.500	22.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	**399.133**	**426.133**	**457.133**

Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen - paragraaf bedrijfsvoering

De veranderende rol van de overheid, de steeds verdergaande digitalisering van de samenleving en de schaarste van beschikbare middelen vragen om een permanente doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Primair is die doorontwikkeling gericht op verbetering van de dienstverlening aan de burger. Randvoorwaarden die in dit geheel cruciaal zijn raken alle aspecten van de bedrijfsvoering. We noemen in dit kader:

- Voldoende personeel met de juiste opleiding en competenties;
- Een organisatiecultuur die gericht is op leren en ontwikkelen.
- Goed ingerichte en beheerste (financiële) processen;
- Een heldere en toekomstgerichte visie op informatievoorziening;
- Een goed functionerende ICT-omgeving;
- Een goede werkplek en bijbehorende faciliteiten voor de medewerkers.

In deze paragraaf geven we aan hoe we aan die randvoorwaarden werken.

Personeel en organisatie

De toegestane formatieomvang is voor 2027 berekend op circa 226 FTE. In de voortdurende krappe arbeidsmarkt blijft het lastig om voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden. Een continue aandacht voor de manier van werven van personeel is daarom noodzakelijk. In 2027 verbeteren we de website. Daarnaast blijven we investeren in ons personeel op het gebied van vitaliteit / duurzame inzetbaarheid. Ook geven we training/voorlichting over integriteit en veiligheid en werken we aan de verbetering van onze secundaire arbeidsvoorwaarden.

Concerncontrol

Uit de management letter 2025 blijkt dat de accountant een positief beeld heeft van de interne beheersing en dat er geen tekortkomingen in de interne beheersing met een hoog risico of grote impact zijn geconstateerd. Op onderdelen is er ruimte voor verbetering en zijn de interne beheersingsmaatregelen in het proces nog onvoldoende geborgd of onvoldoende zichtbaar. In deze laatste situatie kan achteraf niet vastgesteld worden of de afgesproken procedures en interne controles wel hebben bestaan en gewerkt. Dit wil overigens niet zeggen dat ze niet hebben plaatsgevonden. Dit wordt onder andere opgevangen door de uitvoering van verbijzonderde interne controle. Deze wordt uitgevoerd conform het door ons college vastgestelde intern controleplan. De bevindingen van de interne controle worden door de externe accountant betrokken bij de controle van de jaarrekening. Processen met belangrijke aandachtspunten blijven inkopen en uitkeringen Participatiewet.

Daarnaast is er steeds meer aandacht voor de zichtbare vastlegging van onderkende (fraude)risico's en de daarbij behorende mitigerende beheersmaatregelen in de primaire processen. Onderdeel hiervan betreft onze geformaliseerde frauderisicoanalyse, welke periodiek wordt herzien.

Tenslotte wordt steeds meer nadruk gelegd op de beoordeling van de ICT-omgeving. Op onderdelen is verdere professionalisering nodig, met name op het gebied van continuïteit en herstel van systemen. Daarnaast benadrukt de accountant het belang van informatieveiligheid.

De verbeterpunten pakken wij planmatig op, waar mogelijk in combinatie met de eisen die door wetgeving op het gebied van informatieveiligheid en privacy gesteld worden.

Informatisering & automatisering

We volgen landelijke ontwikkelingen, zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS), en zorgen dat we voldoen aan de geldende wetgeving op het gebied van digitalisering, digitale toegankelijkheid, informatieveiligheid en privacy. Onze digitale dienstverlening is voor iedereen beschikbaar, toegankelijk, transparant en veilig. Projecten voeren we steeds vaker in regionaal, binnen de samenwerking op Informatievoorziening, of landelijk (VNG) verband uit om tot een optimaal resultaat te komen.

Ook investeren we in 2027 in digitale vaardigheden van onze medewerkers om beter gebruik te maken van alle mogelijkheden die er zijn om digitaal te werken. We werken steeds meer op een verantwoorde manier met AI en leiden onze medewerkers hier in op.

ICT WBW ontwikkelt zich door van beheerorganisatie naar een regieorganisatie.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging binnen de gemeente is gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO versie 2), die aansluit op de internationale norm ISO/IEC 27001. Deze aanpak stelt de gemeente in staat om risico's te beheersen, incidenten te voorkomen en de gevolgen ervan te beperken.

De BIO vraagt om de inrichting en het onderhoud van een Information Security Management System (ISMS). Dit systeem borgt onder meer risicomanagement, sturing en toezicht op informatiebeveiliging op basis van een Plan Do Check Act Cyclus (PDCA). Daarnaast is Business Continuity Management (BCM) een essentieel onderdeel. Hiermee wordt gewaarborgd dat de gemeentelijke dienstverlening bij verstoringen, zoals cyberincidenten of uitval van systemen, zo snel mogelijk kan worden hersteld.

Gemeenten vallen onder de Cyberbeveiligingswet (Cbw), de Nederlandse implementatie van de Europese NIS2-richtlijn. Deze wet vervangt de huidige Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni). De Cbw stelt duidelijke eisen aan gemeenten, waaronder:

- een zorgplicht voor het nemen van passende beveiligingsmaatregelen;
- een registratieplicht voor opname in het landelijke entiteitenregister;
- een meldplicht bij significante cyberincidenten.

De wet heeft als doel de digitale weerbaarheid van gemeenten en daarmee van de samenleving als geheel te versterken. Ons college heeft hierin een expliciete verantwoordelijkheid. Bestuurders dienen voldoende kennis te hebben om richting te geven aan informatiebeveiliging en zijn op grond van de Cbw verplicht hiervoor passende scholing te volgen. Nadere eisen hierover worden vastgesteld in een algemene maatregel van bestuur (AMvB).

Privacy

Gemeente Tholen richt haar privacybeheersing in volgens de voorschriften van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Als onderdeel van deze voorschriften doorloopt de gemeente jaarlijks een cyclus van planning, uitvoering, controle en bijsturing. De focus bij gemeente Tholen op privacybeheersing is tweeledig: de bescherming van de privacy van inwoners en werknemers en (daardoor) het voldoen aan wet- en regelgeving.

De speerpunten voor komend jaar zijn:

- Transparantie naar de betrokkenen, onder andere door het bijwerken van het openbaar register van verwerkingen;

- Periodiek evalueren van uitgevoerde risicoanalyses; doordat gegevensverwerkingen soms wijzigen, bijvoorbeeld wanneer nieuwe gegevens worden uitgevraagd / opgeslagen of nieuwe technologieën worden gebruikt om de gegevens te verzamelen;
- Periodiek evalueren van gemaakte afspraken. Met leveranciers die persoonsgegevens verwerken worden afspraken gemaakt en worden certificaten overhandigd, die vertrouwen moeten geven dat de gegevens in goede handen zijn. Het is van belang om periodiek te beoordelen of de juiste certificaten nog geldig zijn en of de afspraken nog voldoende passend zijn bij het risico;
- Doorvoeren van verbeteringen in de huidige privacybeschermingsprocessen, zodat de operationele werkzaamheden daarvan minder last ondervinden. Er zijn aanpassingen doorgevoerd voor het uitvoeren van privacytoetsen voor camerabewaking. We gaan werken met minder uitgebreide privacytoetsen voor minder gevoelige persoonsgegevensverwerkingen.

Op deze manier zorgen we ervoor dat de privacy van betrokkenen aantoonbaar blijvend wordt beschermd. Daarnaast worden de activiteiten die de privacy beschermen minder tijdsintensief en beter passend bij het risiconiveau van de verwerkingen.

Documentaire Informatievoorziening

Per 1 januari 2027 treedt de nieuwe Archiefwet in werking. Een belangrijke wijziging daarin is de verkorting van de overbrengingstermijn van twintig naar tien jaar. Hierdoor wordt het nog belangrijker dat digitale informatie aan de basis direct duurzaam en toegankelijk wordt opgeslagen en beheerd. In 2027 spelen we hierop in door de inrichting van onze systemen verder te optimaliseren en het kwaliteitssysteem uit te breiden. Ook werken we achterstanden weg en verbeteren we het overzicht van onze informatie.

Oud archief

In 2027 zal verder gegaan worden met het wegwerken van achterstanden in het bewerken van archieven. De laatste jaren worden vaker archieven aangeboden aan het gemeentearchief die van belang zijn voor de historie van de gemeente. Sinds enkele jaren is geïnvesteerd in het inventariseren en verder ontsluiten van het nieuwe materiaal. Ook oudere bescheiden worden structureel gedigitaliseerd en meer en meer online aangeboden via de website van het archief. Dit wordt mede uitgevoerd door diverse vrijwilligers, re-integrerende burgers en mensen met een arbeidsbeperking.

Ook wordt er meer aandacht besteed aan het bij het publiek bekend maken van de rijkdom van de collectie. In samenwerking met de heemkundeverenigingen worden inwoners en belangstellenden gestimuleerd om onderzoek te doen in de archieven en ermee naar buiten te treden via publicaties of onderzoeksgroepen. Ook blijven we de vele interne en externe vragen zo goed en snel mogelijk beantwoorden.

Huisvesting & Services

We stellen in 2027 voor alle gemeentelijke gebouwen, waaronder het gemeentehuis, een beheerplan voor inventaris op. Tenslotte zetten we stappen op het gebied van contractmanagement.

Juridische kwaliteit

Bij de toepassing van het recht hanteren we de kernwaarde: “rechtmatigheid in balans met rechtvaardigheid”. Dat betekent dat we telkens burgergericht zijn.

Om de dienstverlening aan de inwoners verder te optimaliseren streeft het college naar een organisatie die juridisch in control is. Dat betekent onder andere dat besluiten binnen de wettelijke termijn worden genomen. Ook zetten we in op het voorkomen van bezwaarschriften en klachten. En als het zich voordoet, richten we ons allereerst op het oplossen daarvan en daarna pas de juridisch procedurele afhandeling.

Communicatie

Communicatie is een strategisch instrument dat bijdraagt aan het realiseren van de doelen van onze organisatie. We communiceren niet om het communiceren, maar om verbinding te maken, begrip te creëren, keuzes te onderbouwen en impact te vergroten. Communicatie ondersteunt beleid, versterkt de relatie met inwoners, ondernemers en bezoekers en is een vaste kernwaarde voor onze dienstverlening. Daarmee bouwen we mee aan vertrouwen in de overheid.

In 2027 hebben wij bijzondere aandacht voor de basis op orde (actuele regelingen en werkwijze), het optimaliseren van bestuursvoorstellen (direct duidelijk en toepassing AI), continu verbeteren van de website en de visie op participatie.

Paragraaf Openbaarheid

Algemeen

De Wet open overheid (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden. Voor de gemeente is het ambitieniveau bepaald op “basis” (voldoen aan de minimale voorwaarden). We maken daarbij de informatie openbaar die we als gemeente openbaar moeten maken. Komende jaren zullen diverse informatiecategorieën ook actief openbaar gemaakt gaan worden. Vanaf 2027 gaan we de werkprocessen zo inrichten dat de verplichte categorieën automatisch die informatie openbaren die daarvoor in aanmerking komt.

De gemeente ontvangt circa 20 WOO verzoeken per jaar. Soms kost de beantwoording daarvan veel tijd. Komend jaar wordt de behandeling van deze informatieverzoeken beter gecoördineerd, zodat de termijn die voor behandeling van de verzoeken staat zeker gehaald kan worden. Een platform voor de publicatie van de informatie wordt komend jaar ingericht.

Paragraaf Financiering

Algemeen

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht treasurystatuut.

Beleid

Het beleid is vastgelegd in het Treasurystatuut, welke laatstelijk herzien is per 8 december 2016. Belangrijke punten uit het Treasurystatuut zijn:

- Het aangaan / verstrekken van leningen is alleen toegestaan voor uitoefening van de publieke taak;
- Toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- Het aantrekken van leningen geschiedt door offertes te vragen bij ten minste twee instellingen;
- Overtollige middelen moeten worden aangehouden in ’s Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren).

Treasurybeheer

De treasuryfunctie is belast met de uitvoering van het beleid. Deze functie omvat het financieren van alle gemeentelijke activiteiten en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De belangrijkste doelstellingen van de treasuryfunctie zijn:

- Het waarborgen van duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beperken van financiële risico's als intern liquiditeits-, rente-, koers- en kredietrisico;
- Het minimaliseren van kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van het renteresultaat.

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak uitsluitend verstrekken aan door de raad goedgekeurde derde partijen;
- De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen niet zijn gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico. Risicomijding wordt gewaarborgd via richtlijnen en limieten in het treasurystatuut;
- Het gebruik van derivaten is slechts toegestaan ter beperking van financiële risico's;
- De kasgeldlimiet en de renterisiconorm conform de Wet Fido worden niet overschreden.

Renterisico

Om de renterisico's te bewaken wordt vanuit de Wet Fido voorgeschreven het renterisico op zowel de korte als de lange termijn in beeld te brengen. Het renterisico op korte termijn wordt in beeld gebracht via de kasgeldlimiet. Deze limiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Voor ons komt dit voor 2027 neer op een bedrag van circa € 8,8 miljoen.

Het renterisico op lange termijn wordt in beeld gebracht via de renterisiconorm. Met deze norm wordt een kader gesteld om de opbouw van de leningenportefeuille zodanig te spreiden dat het renterisico uit hoofde van

renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. De norm houdt in dat in enig jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor aflossing of renteherziening in aanmerking mag komen. Aan deze norm voldoen we ruimschoots.

Renterisiconorm		**Bedragen x 1.000**			
		2027	**2028**	**2029**	**2030**
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	3.937	3.937	3.197	2.957
3	Renterisico (1+2)	3.937	3.937	3.197	2.957
4a	Begrotingstotaal (baten)	103.899	97.061	96.454	94.440
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	20.780	19.412	19.291	18.888
5a	Ruimte onder de risiconorm (4>3)	16.843	15.475	16.094	15.931
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Liquiditeitsbeheer

Het liquiditeitsgebruik beperken wij zoveel mogelijk door geldstromen op elkaar af te stemmen. De liquiditeitspositie moet te allen tijde voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Bij een tekort aan liquiditeiten kunnen kortlopende middelen worden aangetrokken, zolang de kasgeldlimiet niet overschreden wordt.

Vanaf 1 januari 2019 is een nieuwe financieringsovereenkomst bij de BNG Bank van kracht geworden. De kredietlimiet is aangepast van € 5,5 miljoen naar € 1 miljoen en daarnaast is de intradaglimiet ingevoerd. Deze maakt het mogelijk om dagelijks tijdens kantooruren, tot een overeengekomen bedrag (€ 4,5 miljoen), de kredietlimiet te overschrijden. De intradaglimiet moet voor het eind van de dag weer zijn aangevuld tot de kredietlimiet. De BNG Bank brengt voor de kredietlimiet een bedrag in rekening gebaseerd op de 1-maands Euribor met een opslag van 15 basispunten (voor creditrente geldt de 1-maands Euribor met een afslag van 25 basispunten).

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Het woord overtollig verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de uitvoering van de publieke taak. Het is toegestaan een bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist aan te houden. De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang van een decentrale overheid. De drempel is gelijk aan 2% voor decentrale overheden met een jaarlijkse begrotingsomvang tot € 500 miljoen. Het drempelbedrag is altijd minimaal € 1 miljoen. Voor ons komt dit neer op een bedrag van (afgerond) € 2 miljoen. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijven decentrale overheden aangewezen op het bankwezen. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk).

Financieringsbehoefte

Voor een overzicht van de (meerjarige) financieringsbehoefte wordt verwezen naar de geprognosticeerde begin- en eindbalans, welke weergegeven is onder de uiteenzetting van de financiële positie.

Leningenportefeuille

De gemeente heeft de volgende onderhandse leningen van binnenlandse banken en ov. financiële instellingen:

Bank	Oorspronke-lijk bedrag	Datum storting	Laatste jaar van aflossing	Looptijd	Rente-percentage	Restant bedrag per 1-jan-2027	Rente-bedrag	Aflossing	Restant bedrag per 31-dec-2027
BNG	6.000.000	30-Dec-03	2028	25 jr (2)	5,75	480.000	27.600	240.000	240.000
BNG	6.000.000	30-Dec-04	2029	25 jr (3)	5,85	720.000	42.120	240.000	480.000
BNG	10.000.000	10-Jan-08	2028	20 jr (2)	4,58	1.000.000	23.536	500.000	500.000
BNG	4.000.000	15-Sep-09	2034	25 jr (8)	4,52	1.280.000	55.707	160.000	1.120.000
BNG	4.000.000	05-Nov-12	2037	25 jr (11)	3,04	1.760.000	52.745	160.000	1.600.000
NWB	6.000.000	28-Aug-13	2038	25 jr (12)	3,23	2.880.000	90.369	240.000	2.640.000
BNG	6.000.000	13-Oct-14	2039	25 jr (13)	1,945	3.120.000	59.674	240.000	2.880.000
BNG	13.158.936	19-Jan-16	2031	15 jr (5)	1,27	4.386.316	45.145	877.262	3.509.054
BNG	10.000.000	14-Mar-16	2041	25 jr (15)	1,045	6.000.000	59.356	400.000	5.600.000
BNG	12.000.000	01-Mar-19	2044	25 jr (18)	1,255	8.640.000	103.381	480.000	8.160.000
BNG	10.000.000	04-Jan-21	2046	25 jr (20)	0,535	8.000.000	40.660	400.000	7.600.000
	87.158.936					**38.266.316**	**600.293**	**3.937.262**	**34.329.054**

Rentetoerekening

In het navolgende schema is uiteengezet hoe de rentetoerekening voor 2027 heeft plaatsgevonden.

Renteschema:

A. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		711.000
B. De externe rentebaten		281.000
Totaal door te rekenen externe rente		430.000
C1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-37.000	
C2. De rente van projectfinanciering die aan het taakveld moet worden toegerekend	-	
		-37.000
Saldo door te rekenen externe rente:		393.000
D1. Rente over eigen vermogen		-
D2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		-
De aan taakvelden toe te rekenen rente		393.000
E1. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	0,30%	351.000
E2. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (annuïtair)		-
F. Renteresultaat op het taakveld treasury		42.000

Het bij de begroting gecalculeerde rentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. In de begroting is het rentepercentage afgerond op 0,3%

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Grondbeleid;
- Grondprijsbeleid
- Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de bouwgronden in exploitatie;
- Grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden;
- Strategische gronden;
- Ruilgronden;
- Winstneming;
- Risicobeheersing;
- Vennootschapsbelasting.

Grondbeleid

Met de herziene nota Grondbeleid van 8 december 2022 heeft uw raad bewust gekozen voor een breed beleidsdocument, waarin de nadruk is gelegd op een actief grondbeleid. Dit blijkt uit de vier bedrijventerreinen en zeven woningbouwcomplexen, die de gemeente volledig voor eigen rekening en risico exploiteert.

Bij onder andere de volgende projecten voert de gemeente in hoofdzaak faciliterend grondbeleid:

- Aan de Kreek te Sint Philipsland;
- Paasdijkweg te Poortvliet;
- Sint-Maartensdijk-West;
- Marehoek en Molenweg te Oud-Vossemeer;
- Koningin Julianastraat en Buitenzorg te Tholen;
- Nieuwlandpolder te Sint-Annaland.

De ontwikkeling van deze projecten is in handen van een projectontwikkelaar. De kosten, die de gemeente voor deze projecten maakt, brengen wij bij de desbetreffende ontwikkelaar in rekening. Hierover worden voorafgaand aan het betreffende project afspraken gemaakt door middel van anterieure overeenkomsten.

Grondprijsbeleid

Een belangrijke doelstelling in het grondprijsbeleid is het hanteren van marktconforme prijzen, zodat staatssteun wordt voorkomen en ontwikkelaars geen onevenredig financieel voordeel behalen ten opzichte van de gemeente. Daarbij wordt gestreefd naar een transparante en objectieve onderbouwing van de grondprijzen. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met de betaalbaarheid van woningbouw, een concurrerende regionale positie en de financiële haalbaarheid van de gemeentelijke grondexploitaties. Bij de actualisatie van de grondprijzen wordt tevens gekeken naar de kostenstijgingen binnen de grondexploitaties, zoals de hogere kosten voor bouwrijp- en woonrijp maken, stijgende bouwkosten en algemene inflatie. Een verhoging van de grondprijzen wordt daarom gerechtvaardigd om de kostendekkendheid te borgen en de grondexploitaties toekomstbestendig te houden.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de bouwgronden in exploitatie

Bij de bouwgronden in exploitatie zijn de volgende soorten complexen te onderscheiden, te weten:

Complexen (in duizenden euro's)	Boekwaarde 1-jan-2026	Raming 2026	Boekwaarde 31-dec-2026	Raming 2027	Boekwaarde 31-dec-27
Woningbouw	13.605	-1.833	11.772	-3.117	8.655
Bedrijventerreinen	2.345	-1.937	408	-1.134	-726
Totaal	**15.950**	**-3.770**	**12.180**	**-4.251**	**7.929**

Woningbouwcomplexen met kostprijsberekening

Ten tijde van het samenstellen van de begroting zijn zeven complexen in exploitatie. Voor deze complexen zijn in de raadsvergadering van 28 mei 2026 herziene grondexploitatieberekeningen vastgesteld. De volgende herziening van de grondexploitatieberekeningen vindt naar verwachting in het tweede kwartaal 2027 plaats. De gemeente kent de volgende in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen:

Complexen (in duizenden euro's)	Boekwaarde 1-jan-2026	Raming 2026	Boekwaarde 31-dec-2026	Raming 2027	Boekwaarde 31-dec-27
Deestraat Poortvliet	55	-87	-32	-	-32
Woonwagencentrum	580	-8	572	-	572
Poststraat II Stavenisse	-135	-466	-601	-258	-859
Havengebied Sint-Annaland	3.648	-2.688	960	-531	429
Rieburch Sint-Maartensdijk	393	-446	-53	-79	-132
Vroonstede II Sint-Annaland	578	-1.113	-535	-714	-1.249
Molenvliet Tholen	8.486	2.975	11.461	-1.535	9.926
Totaal	**13.605**	**-1.833**	**11.772**	**-3.117**	**8.655**

De einddatum, voorraad grond en de totale eindwaarden van de in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen zien er als volgt uit:

Complexen (in duizenden euro's)	Winstneming t/m 2025	Nog te realiseren winst	Totaal resultaat	Einddatum	Voorraad per 31-12-2025 in m²
Deestraat Poortvliet	234	32	266	31/12/2026	759
Woonwagencentrum	-	-	-	31/12/2026	675
Poststraat II Stavenisse	94	632	726	31/12/2030	4.716
Havengebied Sint-Annaland	388	168	556	31/12/2028	13.834
Rieburch Sint-Maartensdijk	3	38	41	31/12/2028	3.031
Vroonstede II Sint-Annaland	-	2.843	2.843	31/12/2033	26.212
Molenvliet Tholen	-	11.146	11.146	31/12/2036	92.749
Totaal	**719**	**14.859**	**15.578**		**141.976**

Bedrijventerreinencomplexen met kostprijsberekening

Ten tijde van het samenstellen van deze begroting zijn er vier complexen in exploitatie. Op 28 mei 2026 is door de raad voor alle vier de complexen een herziene grondexploitatieberekening vastgesteld. De gemeente kent de volgende in exploitatie zijnde bedrijventerreincomplexen:

Complexen (in duizenden euro's)	Boekwaarde 1-jan-2026	Raming 2026	Boekwaarde 31-dec-2026	Raming 2027	Boekwaarde 31-dec-27
Tholen	2.118	-1.597	521	-1.157	-636
Stavenisse	81	-135	-54	-	-54
Sint-Annaland	67	-103	-36	-	-36
Sint Philipsland	79	-102	-23	23	-
Totaal	**2.345**	**-1.937**	**408**	**-1.134**	**-726**

De einddatum, voorraad grond en de totale eindwaarden van de in exploitatie zijnde bedrijventerreinen zien er als volgt uit:

Complexen (in duizenden euro's)	Winstneming t/m 2025	Nog te realiseren winst	Totaal resultaat	Einddatum	Voorraad per 31-12-2025 in m²
Tholen	9.497	636	10.133	31/12/2027	23.091
Stavenisse	94	54	148	31/12/2026	1.794
Sint-Annaland	1.189	36	1.225	31/12/2026	1.080
Sint Philipsland	2	-	2	31/12/2027	1.832
Totaal	**10.782**	**726**	**11.508**		**27.797**

Grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden

De gronden aan de Annewas te Sint Annaland zijn, conform de notitie ”Grondbeleid in de begroting en jaarstukken” van de Commissie BBV, gepresenteerd als grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden.

Strategische gronden

Naast de lopende grondexploitaties beschikt de gemeente op verschillende locaties over strategische grondposities die van belang zijn voor de toekomstige ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Het gaat om gronden in Sint Philipsland (3,8 ha), Oud-Vossemeer (4 ha en 1,86 ha), Tholen (1,0 ha en 9,7 ha), Scherpenisse (1,6 ha en 9 ha) en Sint-Maartensdijk (6,4 ha en 2,2 ha).Deze strategische posities worden aangehouden om tijdig invloed te kunnen uitoefenen op de ruimtelijke inrichting, de voortgang van gebiedsontwikkelingen en de realisatie van woningbouw- en beleidsopgaven binnen de gemeente.

Ruilgronden

In Oud-Vossemeer heeft de gemeente 14,2 ha ruilgrond. Deze gronden worden aangehouden om flexibiliteit te bieden bij toekomstige gebiedsontwikkelingen en om grondeigenaren in omliggende trajecten (o.a. ontwikkeling provinciale randweg) te kunnen compenseren wanneer dit nodig is. Deze gronden worden verantwoord onder de voorraden als gereed product en handelsgoederen.

Winstneming

Voor winstneming hanteren we de percentage-of-completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen. In de begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 zijn geen winstnemingen geraamd.

Beleidsuitgangspunten in relatie tot de risico’s van de grondzaken

De grondexploitaties nemen een belangrijke plaats in binnen onze risicobeheersing. Omdat wij ons bewust zijn van de risico's op dit terrein dient voor de start van een project een risicoanalyse opgesteld te worden. Omdat grondexploitaties over het algemeen een lange looptijd hebben, kunnen er tussentijds allerlei (externe) factoren het

project beïnvloeden. Ons beleid is gericht op het zo mogelijk voorkomen en/of minimaliseren van nadelige effecten. Om eventuele tekorten in de sfeer van de bouwgrondexploitatie te kunnen opvangen is in het verleden een aparte reserve ingesteld. Deze reserve is in 2021 opgeheven en overgeheveld naar de algemene reserve niet vrij besteedbaar, welke onderdeel uitmaakt van de weerstandscapaciteit van onze gemeente. De stand van deze reserve bedroeg ultimo 2025 circa € 54 miljoen. Voor detailinformatie over de risico's en de weerstandscapaciteit verwijzen we u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Vennootschapsbelasting

Op grond van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen betalen gemeenten en andere overheden vanaf 2016 vennootschapsbelasting (vpb) over de winst die ze met ondernemingsactiviteiten maken. Het grondbedrijf voldoet aan de criteria voor een onderneming in fiscale zin en is daarom vpb-plichtig.

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bij een bestuurlijk belang is er sprake van zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Bij een financieel belang is er sprake van een ter beschikking gesteld bedrag, dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Het gaat bij verbonden partijen om gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. Deze worden niet geconsolideerd in de begroting.

De belangrijkste verbonden partijen voor de gemeente Tholen zijn:

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen
Veiligheidsregio (VRZ)
GGD Zeeland
Re-integratiebedrijf De Betho
Regionaal Bureau Leerplicht / RMC Oosterschelderegio
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)
Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa Zeeland)
Sociaal domein
Omgevingsdienst Zeeland (RUD)
ICT West-Brabant West
Publiek vervoer Zeeland

Vennootschappen en coöperaties
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH) N.V. (voorheen PZEM N.V.)
GBE Aqua B.V.
Stedin Holding N.V.

Visie en beleidsvoornemens

De gemeente Tholen heeft geen beleidsplan opgesteld met betrekking tot de verbonden partijen. Er geldt dus geen algemene visie en er zijn geen algemene beleidsvoornemens. Wel zijn de beleidsvoornemens per verbonden partij beschreven.

VZG-richtlijnen 2027

De VZG-richtlijn voor 2027 is vastgesteld op 3,3%

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de bij wet opgedragen taken op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en handhaving van de openbare orde en veiligheid.

Openbaar *belang:*

De samenwerking levert een maatschappelijke bijdrage aan een veilige woon-, werk- en recreatieomgeving op het gebied van brandbestrijding en (medische) hulpverlening.

Deelnemers:

Alle Zeeuwse gemeenten nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk *belang:*

De raden van de deelnemende gemeenten wijzen hun burgemeester aan als lid van het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	**2027 (€)**	**2028 (€)**	**2029 (€)**	**2030 (€)**
Gem. bijdrage	2.503	2.612	2.688	2.709

Vermogen (x € 1.000)	**31-12-2025 (€)**	**31-12-2026 (€)**	**31-12-2027 (€)**
Eigen vermogen	1.593	1.162	1.153
Vreemd vermogen	28.513	32.479	53.704
Totaal	**30.106**	**33.641**	**54.857**

Resultaat (x € 1.000)	**R 2025 (€)**	**B 2027 (€)**
Resultaat	119	0

Gemeenschappelijke regeling GGD Zeeland

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid en het gezondheidsbeleid van de Zeeuwse gemeenten. De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor een efficiënte uitvoering van de Participatiewet. De volgende jaren willen we verder uitvoering geven aan de Participatiewet in Balans. Ten aanzien van re-integratie en maatschappelijke participatie voor de doelgroep Participatiewet leggen we eind 2026 nog een beleidsnotitie met daarin een uitgewerkte visie voor de komende jaren ter vaststelling aan de raad voor. In deze notitie worden de ontwikkelingen die momenteel gaande zijn bij De Betho betrokken.

Openbaar *belang:*

De GGD Zeeland wil de gezondheid van alle Zeeuwen bewaken, beschermen en bevorderen.

Deelnemers:

Alle Zeeuwse gemeenten nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	**2027 (€)**	**2028 (€)**	**2029 (€)**	**2030 (€)**
Gem. bijdrage	1.754	1.754	1.754	1.754

Vermogen (x € 1.000)	**31-12-2025 (€)**	**31-12-2026 (€)**	**31-12-2027 (€)**
Eigen vermogen	5.675	4.061	3.269
Vreemd vermogen	26.264	26.332	29.732
Totaal	**31.939**	**30.393**	**33.001**

Resultaat (x € 1.000)	**R 2025 (€)**	**B 2027 (€)**
Resultaat	1.339	0

Gemeenschappelijke regeling De Betho

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor een efficiënte uitvoering van de Participatiewet.

Openbaar belang:

De Betho realiseert een beschutte werkomgeving voor mensen die dat nodig hebben.

Deelnemers:

Alle gemeenten uit de Oosterschelderegio nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	2.266	2.266	2.316	2.316

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	12.999	8.523	10.589
Vreemd vermogen	3.117	2.425	2.768
Totaal	**16.116**	**10.948**	**13.357**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	1.730	212

Gemeenschappelijke regeling Regionaal Bureau Leerplicht / RMC Oosterschelderegio

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de leerplichtfunctie en de regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) voortijdig schoolverlaten.

Openbaar belang:

De samenwerking levert een bijdrage aan het terugdringen van spijbelen en voortijdig schooluitval van leerlingen van 5 tot 18 jaar.

Deelnemers:

Alle gemeenten uit de Oosterschelderegio nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	190	190	190	190

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	557	397	397
Vreemd vermogen	n.b.	n.b.	n.b.
Totaal	**n.b.**	**n.b.**	**n.b.**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	226	1.268

Gemeenschappelijke regeling Openbaar (OLAZ)

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van afvalstoffenverwijdering.

Openbaar belang:

De samenwerking draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van afvalstoffenverwijdering voor de burger (via de afvalstoffenheffing).

Deelnemers:

Alle Zeeuwse gemeenten nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	1.652	1.652	1.652	1.652

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	2.599	3.293	4.289
Vreemd vermogen	19.736	24.236	35.736
Totaal	**22.335**	**27.529**	**40.025**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	946	0

Gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking op het gebied van gemeentelijke belastingen en heffingen, welke o.a.:

- De heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen (en waterschapsbelastingen) verzorgt;
- De bezwaar- en beroepschriften gericht tegen de belastingaanslagen en kwijtscheldingsverzoeken behandelt;
- De taken en werkzaamheden in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) uitvoert.

Openbaar belang:

De samenwerking draagt duurzaam bij aan het laag houden van de gemeentelijke belastingen en heffingen voor de burger.

Deelnemers:

De deelnemers in deze GR zijn de gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Hulst, Sluis, Terneuzen, Tholen en Waterschap Scheldestromen.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	563	563	563	563

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	-30	0	0
Vreemd vermogen	24.957	18.052	18.043
Totaal	**24.927**	**18.052**	**18.043**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	-168	0

Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van taken op het gebied van welzijn, zorg, ondersteuning en educatie.

Openbaar belang:

De samenwerking draagt zorg voor ondersteuning van de meest kwetsbaren.

Deelnemers:

De gemeenten Borsele, Kapelle, Reimerswaal, Tholen, Goes, Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	639	639	639	639

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	n.v.t.*	n.v.t.*	2.529
Vreemd vermogen	n.v.t.*	n.v.t.*	32.314
Totaal	**n.v.t.***	**n.v.t.***	**34.843**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	n.v.t.*	0

* het vermogen per 31-12-2026 is niet bekend als gevolg van de overgang van SWVO naar GR sociaal domein.

Omgevingsdienst Zeeland (RUD)

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de bij wet opgedragen taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Openbaar belang:

De samenwerking zorgt voor een kwaliteitsverbetering.

Deelnemers:

Alle Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemer is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	981	981	981	981

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	-1.433	790	790
Vreemd vermogen	7.429	6.709	6.709
Totaal	**5.996**	**7.499**	**7.499**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	-1.949	0

Gemeenschappelijke regeling ICT West-Brabant West

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de samenwerking als een duurzame samenwerking op het gebied van Informatie- en communicatietechnologie.

Openbaar belang:

-

Deelnemers:

De gemeenten Etten-Leur, Roosendaal, Moerdijk en Tholen alsmede Werkplein Hart van Brabant nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	1.322	1.112	1.112	1.112

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	0	0	0
Vreemd vermogen	2.410	1.169	1.105
Totaal	**2.410**	**1.169**	**1.105**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	-242	0

Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet de samenwerking als een duurzame samenwerking op het gebied van publieke vervoerstaken.

Openbaar belang:

De samenwerking draagt duurzaam bij aan de bereikbaarheid van voorzieningen en de kwaliteit van het publieke vervoer.

Deelnemers:

Alle Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland nemen deel in deze GR.

Bestuurlijk belang:

Elke deelnemer is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

Financieel belang (x € 1.000)	2027 (€)	2028 (€)	2029 (€)	2030 (€)
Gem. bijdrage	122	122	122	122

Vermogen (x € 1.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	n.v.t.	0	0
Vreemd vermogen	n.v.t.	1.880	1.932
Totaal	**n.v.t.**	**1.880**	**1.932**

Resultaat (x € 1.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	n.v.t.	0

Vennootschappen en coöperaties

Vanwege het publieke belang (Wet Fido) neemt de gemeente deel in diverse vennootschappen. Een deelneming is een participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.

Openbaar belang:

BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Deelnemers:

De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Bestuurlijk belang:

De gemeente Tholen is aandeelhouder (0,06%).

Vermogen (x € 1.000.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	4.863	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	110.701	n.n.b.	n.n.b.
Totaal	**115.564**	**0**	**0**

Resultaat (x € 1.000.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	158	n.n.b.

Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH) N.V.

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging. De gemeente heeft op 8 februari 2024 de herziene aandeelhoudersstrategie van ZEH N.V. vastgesteld. De nadruk in deze strategie ligt op het vervreemden van het belang dat ZEH houdt in EPZ.

Openbaar belang:

De vennootschap heeft als doel de wettelijk gedefinieerde publieke belangen en duurzame werkgelegenheid (in Zeeland) te waarborgen.

Deelnemers:

De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Bestuurlijk belang:

De gemeente Tholen is aandeelhouder (2,696%).

Vermogen (x € 1.000.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	1.271	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	643	n.n.b.	n.n.b.
Totaal	**1.914**	**0**	**0**

Resultaat (x € 1.000.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	96	n.n.b.

GBE Aqua B.V.

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.

Openbaar belang:

De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap.

Deelnemers:

De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Bestuurlijk belang:

De gemeente Tholen is aandeelhouder (2,7%).

Vermogen (x € 1.000)	**31-12-2025 (€)**	**31-12-2026 (€)**	**31-12-2027 (€)**
Eigen vermogen	338.052	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	1.701	n.n.b.	n.n.b.
Totaal	**339.753**	**0**	**0**

Resultaat (x € 1.000)	**R 2025 (€)**	**B 2027 (€)**
Resultaat	30.971	n.n.b.

Stedin Holding N.V.

Beleidsvoornemens:

De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.

Openbaar belang:

De vennootschap heeft als netbeheerder de maatschappelijke taak om haar ruim 2,3 miljoen klanten toegang te verlenen tot een veilige, betrouwbare en betaalbare energievoorziening.

Deelnemers:

De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Bestuurlijk belang:

De gemeente Tholen is aandeelhouder (0,007%).

Vermogen (x € 1.000.000)	31-12-2025 (€)	31-12-2026 (€)	31-12-2027 (€)
Eigen vermogen	3.586	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	6.489	n.n.b.	n.n.b.
Totaal	**10.075**	**0**	**0**

Resultaat (x € 1.000.000)	R 2025 (€)	B 2027 (€)
Resultaat	278	n.n.b.

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen vormen naast de uitkering uit het gemeentefonds een belangrijke inkomstenbron van de gemeente. Het belastinggebied van een gemeente is begrensd. De wet bepaalt limitatief welke belastingen een gemeente mag heffen. De bevoegdheid tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een gemeentelijke belasting berust bij de gemeenteraad.

De heffing en invordering van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen wordt verzorgd door gemeenschappelijke regeling (GR) SaBeWa Zeeland. Dit is een belastingsamenwerking tussen acht gemeenten (Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen) en waterschap Scheldestromen. Naast de heffing en invordering behandelt de GR de bezwaar- en beroepschriften gericht tegen de belastingaanslagen, behandelt ze kwijtscheldingsverzoeken en voert ze tevens de taken en werkzaamheden in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) voor de aangesloten gemeenten uit.

Overzicht geraamde baten

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de geraamde baten voor 2027:

Naam	Wettelijke basis	Uitvoerder	Totaal (€)
OZB woningen eigenaren	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 3.836.000
OZB niet-woningen eigenaren	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 1.886.000
OZB niet-woningen gebruikers	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 1.293.000
Afvalstoffenheffing	Artikel 15.33 Wet Milieubeheer	SaBeWa Zeeland	€ 3.656.000
Riool- en waterzorgheffing	Artikel 228a Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 2.478.000
Forensenbelasting	Artikel 223 Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 230.000
Toeristenbelasting	Artikel 224 Gemeentewet	Gemeente	€ 695.000
Scheepvaartrechten	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 18.000
Liggeld jachthaven Stavenisse	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 125.000
Lijkbezorgingsrechten	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 472.000
Leges via legesverordening	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 1.309.000

Beleid

Op basis van het coalitieprogramma “Samen leven, ruimte geven” willen we onze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten handhaven. Volgens de Atlas van de lokale lasten 2026 van het COELO staan we (van goedkoop naar duur) momenteel op de 23e plaats (2025: 17e plaats).

Bij de tariefbepaling van de onroerende-zaakbelastingen en de forensenbelasting houden we rekening met de verwachte waardemutatie van de onroerende zaken in onze gemeente. Hierdoor leiden hogere WOZ-waarden niet tot hogere opbrengsten.

De bestemmingsheffingen (afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing) en retributies zijn bedoeld om specifieke gemeente-activiteiten te bekostigen. Om te voorkomen dat gemeenten met deze belastingen ook andere activiteiten bekostigen, verbiedt de Gemeentewet dat de geraamde baten de geraamde lasten mogen overschrijden. Door dit vereiste mogen de opbrengsten hooguit kostendekkend zijn. Als de gemeente niet voor kostendekkende tarieven kiest betekent dit, dat niet alleen de kostenveroorzakers, maar alle belastingplichtigen meebetalen. De door uw raad gewenste kostendekking voor 2027 is gebaseerd op de kadernota 2027 en wordt hieronder per belasting weergegeven:

- De afvalstoffenheffing wordt kostendekkend geheven. De compensabele btw wordt volledig in de tarieven verwerkt. Om de VANG-doelstelling te realiseren, hebben we vanaf 2024 Diftar als financiële prikkel ingevoerd;
- De riool- en waterzorgheffing wordt kostendekkend geheven. De compensabele btw wordt volledig in de tarieven verwerkt. De basis voor de heffing is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP);
- De gewenste kostendekking voor de lijkbezorgingsrechten bedraagt 85% en voor de secretarieleges 70%. De liggelden en de leges omgevingsvergunningen worden in principe kostendekkend geheven.

Overzicht lokale heffingen (hoofdlijnen)

Hieronder worden de lokale heffingen toegelicht. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Notitie lokale heffingen hebben we bij de berekening van tarieven van heffingen (die hoogstens kostendekkend mogen zijn) inzichtelijk gemaakt, dat de totale geraamde baten niet uitgaan boven de totale geraamde lasten.

Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van andere onroerende zaken (niet-woningen) betalen jaarlijks onroerende zaakbelasting (OZB). De hoogte van de belasting is een percentage van de waarde van de onroerende zaak in het economisch verkeer (WOZ-waarde). De jaarlijkse waardering van alle onroerende zaken is een taak van het samenwerkingsverband SaBeWa Zeeland. De definitieve percentages worden bepaald nadat de uitkomst van de herwaardering per 1 januari 2027 (waardepeildatum 1 januari 2026) bekend is. De OZB-opbrengsten voor woningen en niet-woningen worden voor 2027 met 3% verhoogd.

Onder de naam forensenbelasting heffen wij een belasting van natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hun hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar, voor zich of hun gezin, een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Het tarief voor deze belasting is afhankelijk van de vastgestelde waarde op grond van de Wet WOZ. De tarieven worden voor 2027 met 3% verhoogd.

Onder de naam riool- en waterzorgheffing wordt een belasting geheven ter bestrijding van de kosten die verbonden zijn aan de gemeentelijke riool- en waterzorgtaken. De belasting wordt geheven van de eigenaar en de gebruiker van een perceel, dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering. De hoogte van de heffing bestaat voor de eigenaar uit een vast bedrag en voor de gebruiker uit een bedrag dat afhankelijk is van het waterverbruik. De tarieven worden voor 2027 niet gewijzigd.

Hieronder is voor een- en meerpersoonshuishoudens een vergelijking gegeven tussen de tarieven 2026 en 2027, zowel in de situatie van eigenaar en/of gebruiker. Deze vergelijking is gebaseerd op een waterafname van 0 tot 75 m³ voor een eenpersoonshuishouden en van 75 tot en met 150 m³ voor een meerpersoonshuishouden.

Meerpersoonshuishouden	2026	2027	Wijziging	Gem. tarief 2026
	Tholen			Nederland
Eigenaren	€ 105	€ 105	€ 0	
Gebruikers	€ 105	€ 105	€ 0	
Totaal	€ 210	€ 210	€ 0	€ 245

Eenpersoonshuishouden	2026	2027	Wijziging	Gem. tarief 2026
	Tholen			Nederland
Eigenaren	€ 105	€ 105	€ 0	
Gebruikers	€ 77	€ 77	€ 0	
Totaal	€ 182	€ 182	€ 0	€ 228

Kostendekkendheid riool- en waterzorgheffing			
Salariskosten taakveld(en)	€ 256.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 1.764.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen	-€ 64.000		
Netto kosten taakveld		€ 1.956.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (75% x € 256.000)		€ 192.000	
Btw		€ 342.000	
Totale kosten			€ 2.490.000
Totale opbrengst riool- en waterzorgheffing*			€ 2.478.000
Dekking**			100%

* De lagere opbrengst van de gebruikersheffing voor éénpersoonshuishoudens valt vrijwel weg tegen de hogere opbrengst van gebruikers met een waterafname van meer 150m³

** Het verschil wordt gedekt door een aanwending van de voorziening (€ 12.000)

De afvalstoffenheffing is een belasting voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De hoogte van de belasting bepalen we aan de hand van het aantal personen in het huishouden. We maken onderscheid tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Het vaste bedrag bedraagt voor een eenpersoonshuishouden € 243 en voor een meerpersoonshuishouden € 298. Voor het variabele deel gaan we bij een eenpersoonshuishouden uit van 4 ledigingen en bij een meerpersoonshuishouden van 8 ledigingen (à € 7,00 per lediging).

Hieronder is voor een- en meerpersoonshuishoudens een vergelijking gegeven tussen de tarieven 2026 en 2027.

	2026	2027	Wijziging	Gem. tarief 2026
Heffing meerpersoonshuishouden	€ 343,00	€ 354,00	€ 11,00	€ 381,00
Heffing éénpersoonshuishoudens	€ 262,00	€ 271,00	€ 9,00	€ 303,00
Tarief 2e GFT-container	€ 41,00	€ 41,00	€ 0,00	

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing			
Salariskosten taakveld(en)	€ 85.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 3.190.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ -304.000		
Netto kosten taakveld		€ 2.971.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (75% x € 85.000)		€ 64.000	
Btw		€ 639.000	
Totale kosten			€ 3.674.000
Meerpersoonshuishoudens (7.670)		€ 2.715.000	
Eenpersoonshuishoudens (3.330)		€ 902.000	
Huishoudens met een 2e gft-container (950)		€ 39.000	
Totale opbreng afvalstoffenheffing			€ 3.656.000
Dekking*			99%

* Na aanwending van de voorziening (€ 18.000) bedraagt de kostendekking 100%

De tarieven voor de toeristenbelasting blijven voor 2027 ongewijzigd. De totale opbrengst is geraamd op € 695.000.

De liggelden worden in principe kostendekkend geheven. De jachthaven Stavenisse had jaren te kampen met een flinke afname aan belangstelling voor vaste ligplaatsen. De laatste jaren is de bezetting weer toegenomen. De tarieven verhogen we voor 2027 met 2,5%. Voor 2027 verwachten we nog een exploitatietekort van circa € 10.000.

Kostendekkendheid liggelden			
Salariskosten taakveld(en)	€ 10.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 117.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 0		
Netto kosten taakveld		€ 127.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (75% x € 10.000)		€ 8.000	
Totale kosten			€ 135.000
Totale opbrengst liggelden			€ 125.000
Dekking			93%

De scheepvaartrechten zijn verre van kostendekkend en worden voor 2027 met 2,5% verhoogd. De totale opbrengst is gering en is geraamd op € 18.000.

Onder de naam lijkbezorgingsrechten worden rechten geheven voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De door uw raad gewenste kostendekking bedraagt 85%. De tarieven worden voor 2027 niet gewijzigd.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten			
Salariskosten taakveld(en)	€ 281.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 100.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-€ 6.000		
Netto kosten taakveld		€ 375.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (75% x € 281.000)		€ 211.000	
Totale kosten			€ 586.000
Totale opbrengsten lijkbezorgingsrechten			€ 472.000
Dekking*			81%

* Na aanwending van de voorziening (€ 30.000) bedraagt de kostendekking 85%

De meest verleende diensten onder hoofdstuk 1 van de tarieventabel bij de Legesverordening zijn de reisdocumenten en de rijbewijzen. De tarieven voor deze onderdelen zijn wettelijk gemaximeerd. De dienstverlening met betrekking tot de Omgevingswet valt onder hoofdstuk 2. De Omgevingswet is in werking getreden op 1 januari 2024. De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (hierna: Wkb) is ook in werking getreden per 1 januari 2024, maar alleen voor nieuwbouw. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit te verbeteren. De toets vooraf op de bouwplannen is vervangen door de toets in de praktijk. Deze toets in de praktijk wordt door onafhankelijke kwaliteitsborgers uitgevoerd. Voor verbouwactiviteiten zal de Wkb pas in werking treden als op basis van onafhankelijke toetsing duidelijk is dat er voldoende kwaliteitsborgers beschikbaar zijn en er geen andere signalen zijn die belemmerend werken.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat we voldoen aan de eis van maximale kostendekkendheid.

Hoofdstuk	**Kosten (€)**	**Opbrengsten (€)**	**Kostendekking**
1 Algemene dienstverlening			
1.1. Burgerlijke stand	125.000	42.000	
1.2 Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	495.000	382.000	
1.3 Rijbewijzen	205.000	131.000	
1.4 Verstrekkingen in het kader van de BRP	21.000	12.000	
1.7 Overige publiekszaken	13.000	3.000	
1.8 Gemeentearchief	0	0	
1.9 Bijzondere wetten	65.000	39.000	
1.10 Diversen	4.000	1.000	
Totaal:	*928.000*	*610.000*	66%
2 Omgevingswet			
2.2. Voorfase	24.000	8.000	
2.3 Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	709.000	659.000	
2.4 Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed	6.000	2.000	
2.5 Milieubelastende activiteiten	19.000	5.000	
2.7 Aanlegactiviteiten	4.000	4.000	
2.8 Overige activiteiten	3.000	2.000	
2.21 Modaliteiten	12.000	12.000	
Totaal:	*777.000*	*692.000*	89%
3 Europese dienstenrichtlijn			
3.1 Horeca	11.000	4.000	
3.4 Organiseren evenement of markt	1.000	0	
3.5 Standplaatsen	1.000	0	
3.7 In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	9.000	3.000	
Totaal:	*22.000*	*7.000*	32%
Totaal kostendekkendheid:	**1.727.000**	**1.309.000**	**76%**

Lokale lastendruk

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het bedrag dat een huishouden betaalt aan onroerende-zaakbelasting, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing. Op basis van de huidige uitgangspunten ontwikkelt de lastendruk zich als volgt:

Meerpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker)	2026		2027	2028	2029	2030
	Landelijk gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 381	€ 343	€ 354	€ 367	€ 385	€ 400
Riool- en waterzorgheffing	€ 245	€ 210	€ 210	€ 210	€ 210	€ 210
OZB	€ 469	€ 347	€ 357	€ 368	€ 379	€ 390
Totaal	€ 1.095	€ 900	€ 921	€ 945	€ 974	€ 1.000
Stijging woonlasten			2,3%	2,6%	3,1%	2,7%

Eenpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker)	2026		2027	2028	2029	2030
	Landelijk gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 303	€ 262	€ 271	€ 285	€ 300	€ 314
Riool- en waterzorgheffing	€ 228	€ 182	€ 182	€ 182	€ 182	€ 182
OZB	€ 469	€ 347	€ 357	€ 368	€ 379	€ 390
Totaal	€ 1.000	€ 791	€ 810	€ 835	€ 861	€ 886
Stijging woonlasten			2,4%	3,1%	3,1%	2,9%

Kwijtscheldingsbeleid

Voor mensen met lage inkomens, die voldoen aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet, bestaat de mogelijkheid van gehele kwijtschelding van bepaalde lasten. Het is gemeenten en waterschappen toegestaan om een ruimer kwijtscheldingsbeleid te voeren dan in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 is geregeld. Dit wordt bereikt door de kosten van bestaan op een hoger percentage van de (genormeerde) bijstandsuitkering vast te stellen. De rijksregeling gaat uit van 90%. Wij hanteren al jaren een norm van 100%. In de begroting 2027 is op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen een bedrag geraamd van € 127.000.

Een verzoek voor kwijtschelding van gemeentelijke- en/of waterschapsbelastingen moet ingediend worden bij SaBeWa Zeeland. Deze behandelt het verzoek en doet uitspraak voor zowel de gemeente als voor het waterschap. Wij verlenen in voorkomende gevallen gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van aanslagen:

- Afvalstoffenheffing;
- Riool- en waterzorgheffing voor gebruikers.

Noot:
Bron uitgave Atlas van de lokale lasten 2026 (COELO)

Financiële begroting 2027-2030

Overzicht van Baten en Lasten

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bestuur						
Lasten	13.084	12.063	10.949	8.008	7.974	7.984
Baten	-7.194	-4.820	-3.618	-618	-618	-618
Totaal Bestuur	**5.890**	**7.243**	**7.331**	**7.390**	**7.356**	**7.366**
Samenleving						
Lasten	45.186	49.373	50.227	49.952	48.852	48.736
Baten	-9.868	-9.581	-9.518	-10.214	-10.214	-10.214
Totaal Samenleving	**35.318**	**39.791**	**40.709**	**39.738**	**38.638**	**38.522**
Ruimte						
Lasten	34.219	40.983	29.199	25.938	26.038	22.974
Baten	-26.109	-25.102	-17.363	-15.297	-15.629	-12.757
Totaal Ruimte	**8.110**	**15.882**	**11.836**	**10.641**	**10.409**	**10.217**
Dekkingsmiddelen						
Lasten	1.454	623	644	587	790	632
Baten	-74.173	-72.668	-72.921	-70.740	-69.801	-70.659
Totaal Dekkingsmiddelen	**-72.720**	**-72.045**	**-72.277**	**-70.153**	**-69.011**	**-70.027**
Overhead						
Lasten	12.038	12.232	12.405	12.255	12.068	11.959
Baten	-477	-286	-192	-192	-192	-192
Totaal Overhead	**11.562**	**11.946**	**12.213**	**12.063**	**11.876**	**11.767**
Onvoorziene baten en lasten						
Lasten	0	700	450	450	450	1.900
Totaal Onvoorziene baten en lasten	**0**	**700**	**450**	**450**	**450**	**1.900**
Vennootschapsbelasting						
Lasten	-177	0	0	0	0	0
Totaal Vennootschapsbelasting	**-177**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd totaal saldo van baten en lasten	**-12.016**	**3.517**	**262**	**129**	**-282**	**-255**
Mutaties reserves						
Stortingen	6.674	2.315	25	25	25	25
Onttrekkingen	-2.018	-5.832	-287	0	0	0
Totaal Mutaties reserves	**4.656**	**-3.517**	**-262**	**25**	**25**	**25**

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026 incl. wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Mutaties reserves	**4.656**	**-3.517**	**-262**	**25**	**25**	**25**
Geraamd resultaat	**-7.360**	**0**	**0**	**154**	**-257**	**-230**

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Vergelijkende cijfers vorige jaren

Op grond van artikel 19 BBV worden hieronder de oorzaken gegeven van aanmerkelijke verschillen tussen de ramingen van het huidige en het vorige begrotingsjaar (na wijziging).

Bestuur *(€ 88.000)*

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door een hoger budget voor opvang (€ 0,2 miljoen), hogere budgetten voor salarissen (circa € 0,15 miljoen) en een hogere bijdrage aan GR VRZ (circa € 0,1 miljoen). Anderzijds ontstaat een voordeel door het wegvallen van diverse incidentele budgetten uit 2026 (circa € 0,4 miljoen).

Samenleving *(€ 918.000)*

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door hogere budgetten voor uitvoering van de Jeugdwet (circa € 1,2 miljoen), hogere budgetten voor salarissen door o.a. formatie uitbreiding voor jongerenwerker (0,67 fte), POH jeugd (1 fte), consulent inburgering (1 fte) (totaal circa € 0,5 miljoen), inhuur projectleider MFA Tholen (circa € 0,2 miljoen) en een hoger budget voor re-integratievoorzieningen (circa € 0,05 miljoen) en een hogere bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen (per saldo circa € 0,2 miljoen). Anderzijds ontstaat een voordeel door het wegvallen van diverse incidentele budgetten uit 2026 (circa € 1,2 miljoen).

Ruimte (- € 4.046.000)

Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van diverse incidentele budgetten uit 2026 (circa € 3,6 miljoen). Ook hebben er in 2026 incidentele afwaarderingen van gronden plaatsgevonden (€ 0,7 miljoen) en is er sprake van hogere baten omgevingsvergunningen (€ 0,2 miljoen). Anderzijds ramen we hogere budgetten voor salarissen (circa € 0,4 miljoen).

Algemene dekkingsmiddelen (-€ 232.000)

Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door een hogere uitkering vanuit het gemeentefonds (€ 2,1 miljoen) en hogere baten OZB (€ 0,4 miljoen). Tegenover deze baten staan lagere dividenden vanuit ZEH (€ 2,2 miljoen) en lagere rentebaten (€ 0,1 miljoen).

Overhead *(€ 267.000)*

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door een stijging als gevolg van hogere ramingen in de salarislasten (circa 1,0 miljoen). Anderzijds vallen er diverse incidentele budgetten uit 2026 weg (circa 0,5 miljoen) en is er sprake van een lagere bijdrage aan GR ICTWBW (0,2 miljoen).

Ramingsgronden

De belangrijkste uitgangspunten voor het opstellen van de programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 worden hieronder toegelicht.

Structureel en reëel evenwicht

De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn. De provincie Zeeland ziet daarop toe. Als de begroting in 2027 niet structureel en reëel in evenwicht is, dan dienen we ervoor te zorgen dat dit evenwicht tijdig in de meerjarenraming hersteld wordt, uiterlijk in 2030.

Uitkering gemeentefonds

De Meicirculaire 2026 van het Gemeentefonds is bepalend voor de raming van de uitkering gemeentefonds voor 2027 en verdere jaren.

Gemeenschappelijke regelingen

Op grond van de Zeeuwse richtlijn voor gemeenschappelijke regelingen mogen de bijdragen voor 2027 met maximaal 3,3% stijgen.

Rente

Aan de reserves voegen wij geen rente toe. Bij nieuwe investeringen rekenen wij vanaf 2027 met een rente van 3,5%.

Ontwikkeling loonkosten en premies

In afwachting van een nieuwe CAO per 1 april 2027 houden wij voor 2027 rekening met een stijging van de salarissen met € 750.000.

Dividenden

Dividenden mogen pas in de begroting worden verwerkt in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is genomen.

De provincie heeft in zijn rol als toezichthouder aangegeven dat de dividenduitkering van ZEH N.V. tot een maximum van 75% van € 100 miljoen als structureel dekkingsmiddel in de begroting kan worden opgenomen (vorig jaar: 50%). Voor Tholen komt dit neer op een bedrag van € 2 miljoen (75% x € 100 miljoen x 2,7%). De dividenden van ZEH zijn eindig en lopen vooralsnog tot eind 2033. Daarom bouwen we de structurele inzet van deze middelen af met € 250.000 per jaar. Afbouw is overeenkomstig het advies van de toezichthouder.

Het meerjarige dividend van Evides bedraagt circa € 6 miljoen vanaf 2027. We mogen van de provincie maximaal 2,7% van € 6 miljoen als structureel dekkingsmiddel in de begroting opnemen.

Incidentele baten en lasten

Bij de wijziging van de artikelen 189 en 203 van de Gemeentewet is het begrip evenwicht van baten en lasten nader gedefinieerd in structureel en reëel evenwicht. Het bestaan van structureel evenwicht is vast te stellen als inzicht bestaat in het deel van de baten en lasten dat structureel respectievelijk incidenteel is. Hieronder wordt een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma weergegeven.

	2027	2028	2029	2030
Incidentele lasten				
Bestuur				
Ondersteuning dorpsagenda's	100.000	50.000	0	0
Budget dorpsagenda's	50.000	50.000	0	0
Opvang Oekraïne	3.000.000	0	0	0
Overige incidentele lasten (afzonderlijke < € 50.000)	10.000	10.000	0	0
Samenleving				
Inhuur facilitair beheer brede scholen	55.000	0	0	0
Projectleider MFA Tholen	180.000	180.000	0	0
Dotatie voorziening groot onderhoud gebouwen	54.000	54.000	54.000	0
Impuls bewegingsonderwijs	50.000	0	0	0
Consulent inburgering	100.000	100.000	100.000	0
Skills	100.000	0	0	0
Overige incidentele lasten (afzonderlijke < € 50.000)	30.000	0	0	0

	2027	2028	2029	2030
Ruimte				
Dotatie voorziening groot onderhoud gebouwen	361.000	361.000	361.000	0
Inhuur omgevingswet	500.000	0	0	0
Toezichthouder fysieke leefomgeving	150.000	0	0	0
Juridisch advies bij complexe ruimtelijke projecten	60.000	0	0	0
Juridisch advies bij handhaving	110.000	0	0	0
Parkmanagement	200.000	0	0	0
Werkbudget energiebalans	200.000	0	0	0
Inhuur natuur- en milieueducatie	65.000	65.000	0	0
Werkbudget landschapsontwikkelplan	200.000	200.000	0	0
Overige incidentele lasten (afzonderlijke < € 50.000)	30.000	0	0	0
Overhead				
Vervanging machines en vervoermiddelen team GB	0	200.000	50.000	0
Contractmanagement	40.000	0	0	0
Strategische ondersteuning	100.000	0	0	0
Overige incidentele lasten (afzonderlijke < € 50.000)	0	22.000	0	0
Totaal incidentele lasten	**5.745.000**	**1.292.000**	**565.000**	**0**
Incidentele baten				
Bestuur				
Opvang Oekraïne	3.000.000	0	0	0
Overhead				
Onttrekking algemene reserve niet vrij besteedbaar	287.000	0	0	0
Totaal incidentele baten	**3.287.000**	**0**	**0**	**0**
Saldo incidentele baten en lasten	**2.458.000**	**1.292.000**	**565.000**	**0**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Hieronder wordt een overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

	2027	2028	2029	2030
Reserve flankerend personeelsbeleid	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal toevoegingen (lasten)	**25.000**	**25.000**	**25.000**	**25.000**
Totaal onttrekkingen (baten)	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**25.000**	**25.000**	**25.000**	**25.000**

Structureel begrotingssaldo / structurele exploitatieruimte

Door het betrekken van het saldo van incidentele baten en lasten bij het begrotingssaldo met de cijfers uit het overzicht van baten en lasten wordt inzicht gegeven in het structureel begrotingssaldo.

Bedragen * € 1.000	2027	2028	2029	2030
Geraamde lasten	103.874	97.190	96.172	94.185
Geraamde baten	-103.612	-97.061	-96.454	-94.440
Saldo baten en lasten (begrotingssaldo voor bestemming)	**262**	**129**	**-282**	**-255**
Beoogde toevoegingen aan reserves	25	25	25	25
Beoogde onttrekkingen aan reserves	-287	0	0	0
Begrotingssaldo na bestemming (geraamd resultaat)	**0**	**154**	**-257**	**-230**
Waarvan incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	5.745	1.292	565	0
Waarvan incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserves	-3.287	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	**-2.458**	**-1.138**	**-822**	**-230**
Waarvan post onvoorzien	250	250	250	250
Structurele exploitatieruimte	**-2.708**	**-1.388**	**-1.072**	**-480**
	voordelig	**voordelig**	**voordelig**	**voordelig**

Het geraamde bedrag voor onvoorzien bedraagt in 2027, 2028 en 2029 € 450.000 en in 2030 € 1.900.000. Het verschil met het door uw raad gewenste bedrag van € 250.000 betreft een reservering voor de kapitaallasten van maatschappelijke investeringen.

Uiteenzetting financiële positie en toelichting

Algemeen uiteenzetting financiële positie

De term financiële positie kan worden gedefinieerd als het vermogen van de gemeente Tholen in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's. Deze term is daarom een breder begrip dan het vermogen, maar is ook een breder begrip dan het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen richt zich namelijk alleen op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers. De uiteenzetting van de financiële positie maakt duidelijk hoe de gemeente er financieel voor staat.

Financiële positie

Op grond van het BBV dient meerjarig een verplichte basisset aan financiële kengetallen opgenomen te worden. Voor de kengetallen wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De kengetallen geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie.

Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030

Op basis van de vastgestelde kadernota 2027 hebben wij de programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 opgesteld. De meerjarenraming laat de volgende saldi zien (bedragen x € 1.000):

	2027	2028	2029	2030
Saldo	0	154	-257	-230
		nadelig	voordelig	voordelig

Investeringen

Voor een gedetailleerd overzicht van de geplande investeringen voor de jaren 2027 tot en met 2030 wordt verwezen naar de bijlage Investeringsplanning 2027-2030. Om te zorgen dat de kosten van de investeringen ten laste komen van burgers en bedrijven die er profijt van hebben, is vanaf 2017 de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: ook investeringen met een maatschappelijk nut (bijv. rehabilitaties van wegen) worden geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. Daarmee wordt tegelijkertijd een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten verkregen.

Hieronder wordt het totaal van de investeringsplanningen 2027 t/m 2030 weergegeven (bedragen x € 1.000):

	2027	2028	2029	2030
Geplande investeringen bruto	4.989	13.950	1.901	2.898
Bijdragen derden	1.129	1.129	1.129	1.129
Geplande investeringen netto	3.860	12.821	772	1.769

Stand en verloop van de reserves

De reservepositie van de gemeente blijft de komende jaren stabiel rond de € 93 miljoen.

Hieronder wordt het (meerjarig) verloop van de reserves weergegeven (bedragen x € 1.000):

Overzicht verloop stand reserves					
Periode 1 januari 2027 / 1 januari 2031					
Naam reserve	**saldo per 1 januari 2027**	**saldo per 1 januari 2028**	**saldo per 1 januari 2029**	**saldo per 1 januari 2030**	**saldo per 1 januari 2031**
Algemene reserves					
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	3.604	3.604	3.604	3.604	3.604
Idem (niet vrij besteedbaar)	58.772	58.485	58.485	58.485	58.485
Begrotingssaldo	0	0	-154	103	333
Overige bestemmingsreserves					
Dividend ZEH	12.952	12.952	12.952	12.952	12.952
Oekraïne-middelen	8.662	8.662	8.662	8.662	8.662
Deelneming GBE Aqua B.V.	8.835	8.835	8.835	8.835	8.835
Studiefaciliteiten	479	479	479	479	479
Stimuleringsfonds samenleving	281	281	281	281	281
Flankerend personeelsbeleid	183	208	233	258	283
Reserve jubilea	100	100	100	100	100
Totaal reserves	**93.868**	**93.606**	**93.477**	**93.759**	**94.014**
Mutaties		262	129	-282	-255

Stand en verloop van de voorzieningen

Hieronder wordt het (meerjarig) verloop van de voorzieningen weergegeven (bedragen x € 1.000):

Overzicht verloop stand voorzieningen					
Periode 1 januari 2027 / 1 januari 2031					
Naam voorziening	**saldo per 1 januari 2027**	**saldo per 1 januari 2028**	**saldo per 1 januari 2029**	**saldo per 1 januari 2030**	**saldo per 1 januari 2031**
Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Pensioenen (vml.) wethouders	3.446	3.384	3.322	3.260	3.198
Precariobelasting	1.750	1.750	1.750	1.750	1.750
Spaarverlof	782	873	951	1.021	1.086
Wachtgeldverplichtingen	40	0	0	0	0
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
Groot onderhoud havens	426	457	427	461	437
Groot onderhoud wegen	1.091	993	489	371	234
Groot onderhoud gebouwen	262	218	246	327	349
Voorz. toekomstige vervangingsinvesteringen					
Vervangingsinvesteringen riolering	1.399	1.343	1.287	1.231	1.175
Beklemde middelen van derden					
Riolering	226	214	202	190	178
Afvalstoffenheffing	258	240	117	85	5
Begraafplaatsen	148	118	88	63	38
Legaat mevrouw Vercouteren	22	22	22	22	22
Totaal voorzieningen	**9.850**	**9.612**	**8.901**	**8.781**	**8.472**
Mutaties		-238	-711	-120	-309

Woonlastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks een Atlas van de lokale lasten. Hierin is onder andere een overzicht opgenomen van het gemiddelde lastenniveau in alle gemeenten in Nederland. In dit overzicht stond de gemeente Tholen in 2026, in de rangorde van goedkoop naar duur, voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens op plaats 23 (2025: 17). De gemiddelde woonlasten in Nederland bedragen in 2026 voor een meerpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 1.095 en voor een éénpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 1.000. Voor meer informatie verwijzen we u naar de paragraaf Lokale heffingen.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Onder arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden de aanspraken verstaan op toekomstige uitkeringen door het huidige dan wel voormalige personeel. Het BBV schrijft voor dat voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen verplichting mag worden opgenomen,

gezien het feit dat het geen nuttige toevoeging is en de jaarlijkse verplichtingen worden opgenomen in de begroting en de meerjarenraming. Dit biedt voldoende garantie omdat de lasten ieder jaar globaal vergelijkbaar zijn. Om wel het benodigde inzicht te verkrijgen is de eis gesteld om deze verplichtingen in de toelichting op de financiële positie op te nemen. De jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume betreffen met name de overlopende verlofaanspraken (ca. € 500.000).

Raming *jeugdhulplasten*

De IJZ heeft de jeugdhulplasten voor Tholen voor 2027 geprognosticeerd op bijna € 12,4 miljoen (excl. uitvoeringslasten). Dit budget is volledig in onderhavige programmabegroting verwerkt. Vanwege de vorming van het Stevig Lokaal Team en door betere sturing op de duur van trajecten hebben we de begrote lasten in 2028 met € 75.000 laten dalen en vanaf 2029 met € 150.000.

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in artikel 20 BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar wordt opgenomen. Op grond van artikel 22, lid 1 BBV dient dit ook voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar te geschieden. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans, ook in de meerjarenraming, krijgt uw raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming bevat tenminste de posten die nodig zijn om het gemeentelijke aandeel in het EMU-saldo te kunnen afleiden: de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld.

Naast het belang van de geprognosticeerde balans voor de raming en beheersing van het EMU-saldo zijn ondergenoemde cijfers tevens benut als input voor de kengetallen omtrent de financiële positie (zie paragraaf ”Weerstandsvermogen en risicobeheersing”).

In de onderstaande geprognosticeerde balans zijn de maatschappelijke investeringen in Stavenisse en Tholen-Stad gedeeltelijk opgenomen. Een reservering voor de volledige kapitaallasten van deze maatschappelijke investeringen is opgenomen onder de post onvoorzien.

Hieronder is de geprognosticeerde begin- en eindbalans weergegeven (bedragen x € 1.000):

Activa	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Vaste activa						
Materële vaste activa	75.966	99.237	99.428	108.510	105.374	103.184
Immateriële vaste activa	895	992	867	741	617	491
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen	9.433	9.771	9.771	9.771	9.771	9.771
Leningen aan verbonden partijen	0	0	0	0	0	0
Overige langlopende leningen u/g	2.475	3.475	3.475	3.475	3.475	3.475
Overige uitzettingen	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763
Totaal vaste activa	91.532	116.238	116.304	125.260	122.000	119.684
Vlottende activa						

Activa	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Voorraden	17.086	15.235	10.447	8.808	4.312	3.851
Vorderingen	54.504	10.511	10.796	0	3.423	3.188
Liquide middelen	335	0	0	0	0	0
Overlopende activa	2.803	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	74.728	25.746	21.243	8.808	7.735	7.039
Totaal activa	**166.260**	**141.984**	**137.547**	**134.068**	**129.735**	**126.723**

Passiva	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Eigen vermogen						
Eigen vermogen	97.384	93.868	93.606	93.477	93.759	94.014
Totaal eigen vermogen	97.384	93.868	93.606	93.477	93.759	94.014
Vreemd vermogen						
Voorzieningen	10.399	9.850	9.612	8.901	8.781	8.472
Langlopende schulden	43.249	38.266	34.329	30.392	27.195	24.237
Totaal vreemd vermogen	53.648	48.116	43.941	39.293	35.976	32.709
Vlottende passiva						
Kortlopende schulden	3.604	0	0	1.298	0	0
Overlopende schulden	11.624	0	0	0	0	0
Totaal vlottende passiva	15.228	0	0	1.298	0	0
Totaal passiva	**166.260**	**141.984**	**137.547**	**134.068**	**129.735**	**126.723**

EMU-saldo

Het BBV vereist eveneens dat in de uiteenzetting van de financiële positie een berekening van het aandeel van de gemeente in het EMU-saldo over het vorige begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag van het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, wordt opgenomen (artikel 23 BBV). Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de totale overheid. Dit EMU-saldo wijkt nogal af van het begrip exploitatiesaldo waarmee lokale overheden werken. Nederland moet jaarlijks haar EMU-saldo verstrekken aan de Europese Unie. Het EMU-tekort van een EU-lidstaat mag namelijk maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp) bedragen.

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
	Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	-262	-129	282	255
+	Afschrijvingen	3.793	3.862	4.033	4.085
+	Bruto dotaties aan de post voorzieningen	2.847	2.845	2.837	2.417
-	Uitgaven aan investeringen	4.989	13.950	1.901	2.898
+	De op investeringen in mindering gebrachte bijdragen	1.129	1.129	1.129	1.129
-	Uitgaven grondexploitatie etc.	2.626	3.556	1.215	2.185
+	Verkoopopbrengsten van grond	7.415	5.196	5.711	2.646
-	Boekwinst op grondverkopen	0	0	0	0
-	Betalingen ten laste van voorzieningen	3.085	3.556	2.957	2.726
	Berekend EMU-saldo	**4.222**	**-8.159**	**7.919**	**2.723**

Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld

Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld

Op grond van het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient vanaf 2017 een overzicht gegeven te worden van de geraamde baten en lasten per taakveld. Hieronder wordt dit overzicht weergegeven:

Bedragen x €1.000

Taakveld	Begroting 2027				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
0.1 Bestuur	**2.271**	**0**	**0**	**0**	**2.271**
0.10 Mutaties reserves	**0**	**0**	**25**	**-287**	**-262**
0.11 Resultaat rekening van baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.2 Burgerzaken	**1.880**	**-618**	**0**	**0**	**1.262**
0.4 Overhead	**12.405**	**-192**	**0**	**0**	**12.213**
0.5 Treasury	**152**	**-2.046**	**0**	**0**	**-1.894**
0.61 OZB woningen	**0**	**-3.836**	**0**	**0**	**-3.836**
0.62 OZB niet-woningen	**0**	**-3.179**	**0**	**0**	**-3.179**
0.63 Parkeerbelasting	**0**	**-5**	**0**	**0**	**-5**
0.64 Belastingen overig	**492**	**-40**	**0**	**0**	**452**
0.7 Algemene uitkeringen gemeentefonds	**0**	**-63.815**	**0**	**0**	**-63.815**
0.8 Overige baten en lasten	**450**	**0**	**0**	**0**	**450**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**2.712**	**0**	**0**	**0**	**2.712**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**961**	**0**	**0**	**0**	**961**
2.1 Verkeer en vervoer	**5.240**	**-311**	**0**	**0**	**4.929**
2.2 Parkeren	**54**	**0**	**0**	**0**	**54**
2.3 Recreatieve havens	**127**	**-125**	**0**	**0**	**2**
2.4 Economische havens en waterwegen	**354**	**-216**	**0**	**0**	**138**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**1.182**	**-1.182**	**0**	**0**	**0**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**483**	**0**	**0**	**0**	**483**
3.4 Economische promotie	**207**	**-925**	**0**	**0**	**-718**
4.2 Onderwijshuisvesting	**2.457**	**-513**	**0**	**0**	**1.944**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**2.564**	**-991**	**0**	**0**	**1.573**
5.1 Sportbeleid en activering	**376**	**-10**	**0**	**0**	**366**
5.2 Sportaccommodaties	**2.334**	**-433**	**0**	**0**	**1.901**
5.3 Cultuurpresentatie -productie -part.	**429**	**0**	**0**	**0**	**429**
5.4 Musea	**399**	**0**	**0**	**0**	**399**
5.5 Cultureel erfgoed	**1.211**	**-51**	**0**	**0**	**1.160**
5.6 Media	**434**	**0**	**0**	**0**	**434**
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	**2.891**	**-212**	**0**	**0**	**2.679**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**6.393**	**-3.526**	**0**	**0**	**2.867**

Taakveld	Begroting 2027				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
6.2 Wijkteams	**1.531**	**0**	**0**	**0**	**1.531**
6.3 Inkomensregelingen	**9.302**	**-6.420**	**0**	**0**	**2.882**
6.4 Begeleide participatie	**2.651**	**0**	**0**	**0**	**2.651**
6.5 Arbeidsparticipatie	**1.157**	**0**	**0**	**0**	**1.157**
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	**1.530**	**0**	**0**	**0**	**1.530**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	**5.547**	**0**	**0**	**0**	**5.547**
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	**50**	**0**	**0**	**0**	**50**
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	**5.282**	**0**	**0**	**0**	**5.282**
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	**4.711**	**0**	**0**	**0**	**4.711**
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	**429**	**0**	**0**	**0**	**429**
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	**5**	**-100**	**0**	**0**	**-95**
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	**915**	**0**	**0**	**0**	**915**
6.91 Coördinatie en beleid WMO	**1.462**	**0**	**0**	**0**	**1.462**
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	**1.464**	**0**	**0**	**0**	**1.464**
7.1 Volksgezondheid	**2.168**	**-525**	**0**	**0**	**1.643**
7.2 Riolering	**2.020**	**-2.554**	**0**	**0**	**-534**
7.3 Afval	**3.275**	**-3.978**	**0**	**0**	**-703**
7.4 Milieubeheer	**2.374**	**0**	**0**	**0**	**2.374**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**381**	**-508**	**0**	**0**	**-127**
8.1 Ruimtelijke ordening	**1.221**	**-90**	**0**	**0**	**1.131**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	**6.410**	**-6.519**	**0**	**0**	**-109**
8.3 Wonen en bouwen	**1.531**	**-692**	**0**	**0**	**839**
Totaal	**103.874**	**-103.612**	**25**	**-287**	**0**

Bijlagen

Investeringsplanning 2027

Investeringsplanning 2027				
Omschrijving	**Investering bruto**	**bijdragen derden**	**Investering netto**	**Afschrijving (in jaren)**
Vervanging vervoermiddelen	178.000	0	178.000	10
Verduurzaming vastgoed	100.000	0	100.000	25
Nieuwbouw OBS De Schalm Stavenisse (conform IHP)	1.198.000	0	1.198.000	40
Gymnastieklokaal Stavenisse (aanvulling)	964.000	0	964.000	40
Vernieuwbouw BBS Het Kompas AJP (conform IHP)	584.000	0	584.000	40
Wegen: reconstructies	717.000	0	717.000	25
Wegen: kunstwerken	47.000	0	47.000	25
Openbare verlichting	72.000	0	72.000	35
Vervangingsinvesteringen riolering	627.000	627.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.000	231.000	0	0
Vervangingsinvesteringen grondwater	90.000	90.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.000	11.000	0	0
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000	170.000	0	0
Totaal	**4.989.000**	**1.129.000**	**3.860.000**	**-**

Investeringsplanning 2028

Investeringsplanning 2028				
Omschrijving	**Investering bruto**	**bijdragen derden**	**Investering netto**	**Afschrijving (in jaren)**
Verduurzaming vastgoed	560.000	0	560.000	25
Wegen: reconstructies	1.479.000	0	1.479.000	25
Nieuwbouw BBS De Ark OVM (conform IHP)	1.364.000	0	1.364.000	40
Nieuwbouw BBS St Anthonius OVM (conform IHP)	2.148.000	0	2.148.000	40
Nieuwbouw Calvijn College (conform IHP)	7.200.000	0	7.200.000	40
Openbare verlichting	70.000	0	70.000	35
Vervangingsinvesteringen riolering	627.000	627.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.000	231.000	0	0
Vervangingsinvesteringen grondwater	90.000	90.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.000	11.000	0	0
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000	170.000	0	0
Totaal	**13.950.000**	**1.129.000**	**12.821.000**	**-**

Investeringsplanning 2029

Investeringsplanning 2029				
Omschrijving	**Investering bruto**	**bijdragen derden**	**Investering netto**	**Afschrijving (in jaren)**
Verduurzaming vastgoed	130.000	0	130.000	25
Wegen: reconstructies	642.000	0	642.000	25
Vervangingsinvesteringen riolering	627.000	627.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.000	231.000	0	0
Vervangingsinvesteringen grondwater	90.000	90.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.000	11.000	0	0
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000	170.000	0	0
Totaal	**1.901.000**	**1.129.000**	**772.000**	**-**

Investeringsplanning 2030

Investeringsplanning 2030				
Omschrijving	**Investering bruto**	**bijdragen derden**	**Investering netto**	**Afschrijving (in jaren)**
Verduurzaming vastgoed	560.000	0	560.000	25
Wegen: reconstructies	1.072.000	0	1.072.000	25
Wegen: kunstwerken	137.000	0	137.000	25
Vervangingsinvesteringen riolering	627.000	627.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.000	231.000	0	0
Vervangingsinvesteringen grondwater	90.000	90.000	0	0
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.000	11.000	0	0
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000	170.000	0	0
Totaal	**2.898.000**	**1.129.000**	**1.769.000**	**-**

Beleidsindicatoren

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording nemen gemeenten een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting.

Beleidsindicatoren	Bron	Eenheid	Realisatie 2025
Jongeren met een delict voor de rechter	CBS	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	*0%
Kinderen in uitkeringsgezin	CBS	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt.	***3%
Netto arbeidsparticipatie	CBS	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking.	75%
Werkloze jongeren	CBS	Percentage Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.	***1%
Personen met een bijstandsuitkering	CBS	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	141
Lopende re-integratievoorzieningen	CBS	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	307
Jongeren met jeugdhulp	CBS	Percentage van de jongeren tot 18 jaar	14%
Jongeren met jeugdbescherming	CBS	Percentage van de jongeren tot 18 jaar	1%
Jongeren met jeugdreclassering	CBS	Percentage van de jongeren van 12 tot 23 jaar	*0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	CBS	Aantal per 10.000 inwoners	550
Absoluut verzuim	DUO/Ingrado	Aantal per 1.000 leerlingen	0,0
Relatief verzuim	DUO/Ingrado	Aantal per 1.000 leerlingen	2
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	DUO/Ingrado	Percentage van de deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,4%
Niet-sporters	RIVM/CBS	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder.	***56,9%
Verwijzingen Halt	Bureau Halt	Aantal per 10.000 jongeren van 12 t/m 17 jaar	12
Winkeldiefstallen	CBS	Aantal per 1.000 inwoners	0,4
Geweldsmisdrijven	CBS	Aantal per 1.000 inwoners	2,8
Diefstal uit woning	CBS	Aantal per 1.000 inwoners	1,5
Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	CBS	Aantal per 1.000 inwoners	3,7
Functiemenging	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	49,6%
Vestigingen (van bedrijven)	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.	195,3

Beleidsindicatoren	Bron	Eenheid	Realisatie 2025
Banen	LISA	De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.	676,8
Omvang huishoudelijk restafval	CBS	Aantal kilogram niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per inwoner per jaar	***116
Hernieuwbare elektriciteit	RWS Leefomgeving	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	***121,3%
Nieuw gebouwde woningen	BAG - Basisregistratie adressen en gebouwen	Aantal per 1.000 woningen	***8
Demografische druk	CBS	Percentage van het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.	80%
Formatie	Eigen gegevens	Fte per 1.000 inwoners	7,8
Bezetting	Eigen gegevens	Fte per 1.000 inwoners	7,4
Apparaatskosten	Eigen begroting	Kosten per inwoner	€ 877
Externe inhuur	Eigen begroting	Kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	14,8%
Overhead	Eigen begroting	Percentage van de totale lasten	11,0%
Gemiddelde WOZ waarde	CBS	Bedragen x € 1.000	301
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	COELO	Woonlasten in euro's voor een eenpersoonshuishouden	754
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	COELO	Woonlasten in euro's voor een meerpersoonshuishouden	848

* cijfer 2022

** cijfer 2023

*** cijfer 2024